

II KOOSKÕLASTUSRINGI TAGASISIDE

Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Eelnõu koostaja seisukohad/vastused
Justiits- ja digiministeerium		
1	<p>Eelnõu § 1 p 8 – kõnealuse sättega jäetakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) § 53 lõikest 4 välja viide avaliku teabe seadusele. Lõige ise näeb ette, et Rahapesu Andmebüroo teenistus- ja töökohtade koosseis ning isikkoosseis on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave. Asutusesiseseks kasutamiseks (AK) tunnistamine toimub avaliku teabe seaduse alusel (AvTS). AvTS-i kohaselt saab juurdepääsupiiranguid kehtestada maksimaalselt 5+5 aastaks. Palume selgitada seletuskirjas, kas kavandatavale juurdepääsupiirangule kohaldatakse AvTS-ist tulenevat 5+5 aastast tähtaega, või näha eelnõus ette AvTS-ist erinev tähtaeg. Viimasel juhul tuleb seletuskirja täiendada põhjendustega erineva tähtaja vajalikkuse kohta. Samuti märgime, et AK-ks tunnistamine on üldjuhul igakordne kaalumisoskus, seda ka isikkoosseisu puhul. Seega tuleks sätet täiendada ka eesmärgiga, mille tõttu on vaja koosseis AK-s tunnistada. Eeskujuks võib võtta näiteks AvTS § 35 lg 1 punkti 3¹, milles on avalikule huvile vastukaaluks kaalutav huvi välja toodud.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Seletuskirja on täiendatud viitega avaliku teabe seaduses sätestatud tähtajale ning eelnõu punktis 8 on toodud välja eesmärk, mille tõttu on andmed teenistus- ja töökohtade koosseisu ning isikkoosseisu kohta vaja tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks.</p>
2	<p>Eelnõu § 1 punktiga 19 on ette nähtud juurdepääsupiirangu alus. Juhime tähelepanu, et eelnõu sõnastuse kohaselt saab teabe tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks AvTS-is ette nähtud tähtajaks, milleks on 5+5 aastat. Kavandatava § 60 lõike 11 ja seletuskirja põhjal võib järeldada, et vajadus on tunnistada teave asutusesiseseks kasutamiseks tähtajatult. Selle tagamiseks tuleks seaduses näha ette AvTS-ist erinev tähtaeg. Näiteks täiendades § 60 lõike 1 viimast lauset pärast sõna „konfidentsiaalsust“ sõnaga „tähtajatult“.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu punkti 19 ehk RahaPTS § 60 lõike 1 viimast lauset on pärast sõna „konfidentsiaalsuse“ täiendatud sõnaga „tähtajatult“.</p>
3	<p>Eelnõu § 1 punkti 21 selgituses on kirjeldatud Rahapesu Andmebüroo teabe julgeolekuasutustele edastamisega seotud erinevaid vajadusi. Eelnõus olev RahaPTS § 60 lg 5⁴ sõnastus ei ühti aga seletuskirjas tooduga, sest eelnõus viidatakse üksnes julgeolekuasutuste seaduses nimetatud ülesannete täitmisele. Märgime, et julgeolekukontrolli tegemise pädevus tuleneb hoopis riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse (RSVS) §-st 48. Seetõttu tuleb normi täiendada viitega RSVS-le. Teeme ettepaneku sõnastada RahaPTS § 60 lg 5⁴ järgmiselt:</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Oleme seisukohal, et viide riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusele on normi eesmärki silmas pidades liiga lai, mistõttu täiendame normi selliselt, et lisame teabe edastamise põhjusena julgeolekukontrolli tegemine.</p>

„(5⁴) Rahapesu Andmebürool on õigus edastada käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud teavet julgeolekuasutusele julgeolekuasutuste seadusest ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks.“

I KOOSKÕLASTUSRINGI TAGASISIDE

Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Eelnõu koostaja seisukohad/vastused
Justiitsministeerium		
1	<p>Eelnõu § 1 p-d 5, 6 ja 32 (RahaPTS § 17 lg-d 5 ja 6 ning § 72) – eelnõuga täpsustatakse loakohustusliku ettevõtja kontaktisiku laitmatu maine ja ettevõtja juhtorgani liikme, prokuristi, tegeliku kasusaaja ja omaniku korrektse ärialase maine kontrollimise protseduuri ning sätestatakse, milliseid andmeid ja millistest andmekogudest on Rahapesu Andmebürool (RAB) õigus selleks töödelda. Märgime, et loakohustusliku ettevõtjaga seotud füüsilised isikud on sageli sellise ettevõtja suhtes kolmandad isikud. Seetõttu ei pruugi maine hindamise regulatsioon tagada piisavalt nende isikute õiguste kaitset, kelle mainele RAB hinnangu annab. Leiame, et selliste isikute õigused oleksid paremini kaitstud menetluses, kus nende maine kohta koostatud eelhinnangud tuleb esitada ka isikule endale. Kuna RABi hinnang isiku mainele võib mõjutada selle isiku võimalusi tegeleda ettevõtlusega ja teenida sissetulekut, peab ka isikule endale olema teada RABi hinnang ja võimalus sellele vastuväiteid esitada või selles toodud väiteid ümber lükata. Kõnealusele probleemile on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsler¹.</p> <p>Palume kaaluda, kas seaduses sätestada ka see, millises vormis RAB isiku mainele antava hinnangu koostab ja isikule arvamuse avaldamiseks esitab.</p>	<p>Peame asjakohaseks täiendada selles osas seletuskirja selliselt, et hinnang koostatakse ja esitatakse isikule arvamuse avaldamiseks nt ettekirjutuse või haldusaktiga. Seletuskirja täienduse sisuks on ka see, et tänane protsess hinnangu andmisel ei muutu, vaid seaduses täpsustatakse selgemad alused ja piirid, mis annavad kohustatud isikule ning isikule, kelle mainet hinnatakse, arusaama sobivusmenetluse olemusest ja raamidest.</p> <p>Vastavad muudatused kajastuvad eelnõu seletuskirja § 1 punktis 31.</p>
2	<p>Eelnõu § 1 punkt 10 (RahaPTS § 55 lg 3) ning eelnõu § 1 punkt 21 (RahaPTS § 60 lg 1) – mõlema muudatusega täiendatakse seadust lausega, mille kohaselt teatud andmed ja dokumendid on konfidentsiaalsed ning asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave</p>	Arvestatud.

avaliku teabe seaduse (edaspidi AvTS) tähenduses. Ebaselgeks jääb, kas muudatustega soovitakse sätestada AvTS-is sisalduvatest juurdepääsupiirangutest erinorm või üksnes deklareerida AvTS-i juurdepääsupiirangute olemasolu. Seega selgitame juurdepääsupiirangute vaatest AvTS-i loogikat täismahus.

Justiitsministeeriumi seisukoht on, et AvTS-is sätestatud juurdepääsupiirangud peaksid katma üldjuhul kõik võimalikud juhud, millal võib olla õigustatud andmetele juurdepääsu piirata. Kuigi AvTS § 35 lg 1 p 19 võimaldab eriseadustes juurdepääsupiiranguid kehtestada, siis seda saab teha üksnes põhjendatud juhtudel (mh tuleb hinnata, kas AvTS § 35 alused ei ole piisavad). Samas ka eriseadustes juurdepääsupiirangute ettenägemisel peab teabevaldajale jääma kaalutusõigus, st et andmed ei ole automaatselt juurdepääsupiiranguga, vaid teabevaldaja langetab iga kord eraldi otsustuse, kas andmed on avalikud või juurdepääsupiiranguga. Juhime ka tähelepanu, et isegi kui teave on tunnistatud asutusesiseseks (AK) teabeks, siis olukorras, kus selle suhtes esitatakse teabenõue, peab teabevaldaja iga kord hindama, millises osas seda teavet saab siiski avalikustada ja millises osas kehtib mõni juurdepääsupiirang, ning enne teabe avalikustamist piiratud osa kinni katma (AvTS § 38 lg 2).

Spetsiifilisemalt andmekogude juhendi kohaselt: „*AvTS võimaldab teabele, sh andmekogudele, juurdepääsupiirangu seada kas AvTS § 35 alustel või eriseaduse alusel. Seega peabki eriseaduses vajadusel sätestama erinormina AvTS-ist andmete juurdepääsupiirangu. Juurdepääsupiirangu norm peab olema konkreetne ja selge ning sellest peab selguma, miks juurdepääsupiirang kehtestatakse.*“. Eriseaduses andmekogu andmetele absoluutse juurdepääsupiirangu kehtestamisel tuleb lähtuda sellest, et selline juurdepääsupiirang on lubatud kehtestada üksnes olukorras, kui on teada, et *kõik* andmekogus olevad andmed on juurdepääsupiiranguga. See tähendab, et seadusandja peab eriseaduses absoluutse juurdepääsupiirangu kehtestamisel tegema andmekogus sisalduva kogu teabe suhtes kaalutusotsuse, hinnates ühelt poolt avalikku huvi nende andmete avalikustamise suhtes ning teiselt poolt selle teabe asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamisega kaitstavat huvi. Näiteks on üheks selliseks absoluutseteks juurdepääsupiiranguks AvTS-is ette nähtud § 35 lg 1 punkt 5, mis näeb kohustuslikuna ette, et kaitseväge valdusse sõjalise valmisoleku tõstmisel ja mobilisatsiooni korral

RahaPTS § 55 lõikes 3 soovitakse sätestada erisus AvTS-is sisalduvatest juurdepääsupiirangutest. Võrreldes eelnõu esimese versiooniga on mõnevõrra muudetud normi sõnastust ja lisatud seletuskirja täiendavad selgitused, miks avaliku teabe seaduses toodud alused ei ole piisavad juurdepääsupiirangu tagamiseks. Seletuskirjas on täiendavalt käsitletud ka 2020. aasta 1. detsembril jõustunud Tromsø konventsiooni, täpsemalt selle artiklit 3 ning selgitatud, kuidas sättes viidatud teave mahutub selle artikli raamidesse (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 12).

Kavandatud RahaPTS § 60 lõike 1 sõnastust on samuti muudetud vastavalt Justiitsministeeriumi suunistele ning toodud välja Rahapesu Andmebüroo andmekogus sisalduva juurdepääsupiiranguga teabe liigid. Seletuskirjas on selgitatud seda liiki teabe kaitsmise vajalikkust, lähtudes rahvusvahelistest õigusaktidest, mida tuleb Rahapesu Andmebüroo tegevusele kohaldada ning mille järgimisega on Rahapesu Andmebüroo seotud, kuid võttes aluseks ka eelviidatud Tromsø konventsioonist tuleneva raamistiku.

Eelnõusse on lisatud RahaPTS § 60 lg 1¹, mis käsitleb Rahapesu Andmebüroo ametnike, töötajate ja sama sätte lõikes 6 nimetatud isikute kohustust hoida neile Rahapesu Andmebüroo ülesannete täitmise käigus teatavaks saanud kohustatud isikutelt või muudelt isikutelt või asutustelt, sealhulgas välisriigi asutuselt saadud teavet rahapesu ja terrorismi rahastamise või sellega seotud kuritegude kahtluse, samuti teavet Rahapesu Andmebüroo tegevuse meetodite ja taktika kohta konfidentsiaalsena tähtajatult. Sätte lisamise

üleantava riigivara kohta käiva teabe peab teabevaldaja tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks ilma, et tal oleks sealjuures antud võimalus kaaluda sellise piirangu põhjendatust. Samas on valdavalt AvTS § 35 lõikes 1 loetletud juurdepääsupiirangute puhul seadusandja pannud teabevaldajale siiski kohustuse juurdepääsupiirangu vajalikkust hinnata. Näiteks AvTS

§ 35 lg 1 p 7, mille kohaselt tuleb asutusesiseseks kasutamiseks teabeks tunnistada teave, mille avalikuks tulek ohustaks (st teabevaldaja peab igal juhtumil hindama, kas ohustab või ei ohusta) muinsuskaitse all olevat objekti või muuseumikogusse kuuluvat museaali.

2020. aasta 1. detsembril jõustus Tromsø konventsioon, mille Eesti ratifitseeris 2016. aastal. 2024. aastal antud hinnangus Eesti õigusaktide kooskõlale nimetatud konventsiooniga on välja toodud, et absoluutsed seadusega ette nähtud erandid teabe avalikkusest peavad olema minimaalsed.² Lisaks on Eesti eelnevalt nimetatud hindamise raames antud selgitustes viidanud, et isegi kui sellised absoluutsed erandid teabe avalikustamisest on kehtestatud, siis on seadusandja selle kehtestamise raames juba hinnanud, kas erandiga kaitstav huvi kaalub igal juhtumil üle avaliku huvi nimetatud teabe vastu.

Seoses Tromsø konventsiooniga on oluline ka märkida, et eriseaduses sätestatav täiendav juurdepääsupiirang peab jääma konventsiooni artikliga 3 antud raamidesse. Konventsiooni artikkel 3 annab ammendava loetelu põhjustest, millest tulenevalt võib piirata ametlikele dokumentidele juurdepääsu ning liikmesriigil ei ole õigust seda loetelu laiendada.

Eelnevast tulenevalt on Justiitsministeerium seisukohal, et eriseaduses saab täiendava juurdepääsupiirangu ette näha üksnes juhul, kui AvTS sellekohast alust ette ei näe. Eriseaduses sätestatud juurdepääsupiirangu normist peab nähtuma selgelt piirangu kehtestamise eesmärk, st millist huvi avaliku huvi vastu kaalutakse. Seletuskirjas tuleb

vajalikkust ja tähtajatu konfidentsiaalsuse olulisust on käsitletud seletuskirjas (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 20).

Eelnõusse on lisatud RahaPTS § 60 lg 5⁴, mis on samuti seotud Rahapesu Andmebüroo andmekogust andmete väljastamisega ning mille kohaselt on Rahapesu Andmebürool õigus käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud teavet edastada julgeolekuasutusele julgeolekuasutuste seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks. Teabevahetuse vajalikkust selgitab seletuskiri, kuid seda andmete väljastamise täpsem kord ja ulatus sätestatakse Rahapesu Andmebüroo andmekogu põhimääruses (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 21).

Eelnõusse on lisatud RahaPTS § 60 lg 7¹ ja 7², mis käsitlevad rahvusvahelise sanktsiooni seadusest tulenevate ülesannete, täitmise, järelvalveliste ülesannete täitmise ja tegevusloataotluste menetlemisega seotud andmete väljastamist Rahapesu Andmebüroo andmekogust (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 23).

	<p>välja tuua, millise Tromsø konventsiooni artiklis 3 sätestatud aluse alla kavandatav juurdepääsupiirang mahub. Seda tuleb seletuskirjas ka põhjendada.</p> <p>Eeltoodud kaalutlustest tulenevalt ei tundu lisatav lause vajalik ega piisavalt põhjendatud kummagi muudatuse puhul. Esiteks käsitleb RahaPTS § 55 lg 3 muudatus juurdepääsu piiramist ettekirjutuse tegemist põhistavaid faktilisi asjaolusid kajastavale dokumendile ning selle aluseks olevatele andmetele ja dokumentidele. Kuigi seletuskirjas on selgitatud väga põhjalikult teabele juurdepääsu piiramise eesmärki, siis ei tulene sealt, miks AvTS §-s 35 sätestatud alused ei ole piisavad (nt § 35 lg 1 p-d 1 ja 2, mis käsitlevad kriminaal- või väärteomenetluses, riikliku järelevalve, haldusjärelevalve ja teenistusliku järelevalve menetluse käigus kogutud teavet). Teiseks, RahaPTS § 60 lg 1 muudatus käsitleb kogu RAB-i andmekogu konfidentsiaalsust. Seletuskirjast ei tulene eesmärki ega ka muid põhjendusi sellise absoluutse juurdepääsupiirangu kehtestamiseks.</p> <p>Seega palume kõigepealt analüüsida, kas AvTS §-s 35 sätestatud alused on RABi töödeldava teabe kaitsmiseks piisavad. Kui aga soovitakse siiski jääda eelnimetatud juurdepääsupiirangute juurde RahaPTS-s, siis palume neid valikuid veenvalt põhjendada (mh selgitada AvTS-i juurdepääsupiirangute ebapiisavust).</p>	
3	<p>Eelnõu § 1 punkt 12 (RahaPTS § 58 lg 1) ning eelnõu § 1 punkt 16 (RahaPTS § 58¹) – mõlema muudatusega täpsustatakse isikuandmete (sh eriliiki isikuandmete) töötlemise reegleid. See on tervitatav. Samas selgitatakse seletuskirjas RahaPTS § 58 lõike 1 muudatuse kohta, et eriliiki isikuandmetest on vaja töödelda rahvust (eelduslikult sama ka RahaPTS § 58¹ vaatest). Vastavalt seletuskirjas viidatud isikuandmete kaitse üldmääruse (edaspidi IKÜM) artiklile 9 on eriliiki isikuandmete töötlemine keelatud (lõige 1) ning lõikes 2 sisalduvad sellest üldisest keelust erandid. Seega on eriliiki isikuandmetele kehtestatud kõrgem kaitsetase ja eritingimused, mistõttu tuleb seaduses erandite kehtestamisel ka seda silmas pidada. Sealjuures ei sea me kahtluse alla rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist kui olulist avalikku huvi, mille alusel on tõepoolest õigus erandeid kehtestada (artikkel 9 lõige 2 punkt (g)). Samas peaks need erandid olema selged ja täpsed, mistõttu võiks just eriliiki isikuandmete puhul olla seaduse tekstis</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>RahaPTS § 58 lõige 1 reguleerib ettekirjutusega teabe küsimist. Kuivõrd ettekirjutusega eriliigiliste isikuandmete küsimise vajadus praktikas pigem puudub, tuleb pidada mõistlikuks selle osa RahaPTS § 58 lõikest 1 välja jätmist.</p>

	<p>kirjas, milliseid eriliiki isikuandmeid on õigus töödelda (kõnesoleval juhul üksnes rahvust).</p> <p>Lisaks, seoses RahaPTS § 58¹ lg 2 lisamisega tõusetub küsimus erinevate normide omavahelisest suhtest. Esiteks viidatakse üldiselt isikuandmete kaitse seaduse (edaspidi IKS) ning IKÜM reeglitele, kuid lisaks tuuakse eraldi välja turvameetmete võtmise kohustus. Selguse huvides võiks see olla sõnastatud näitena IKS-i ja IKÜM-i reeglistest, et ei jääks muljet, nagu oleksid turvameetmed ainsad või peamised IKS-i ja IKÜM-i nõuded, mida peab järgima. Teiseks jääb arusaamatuks teise lause eesmärk, mille kohaselt kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile andmete edastamisel rakendatakse IKÜM-i artikli 49 lg 1 p-s (d) ning IKS § 48 lg 1 p-des 3 ja 4 sätestatud. Isikuandmete edastamine kolmandatele riikidele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele on nii IKÜM-s kui ka IKS-s süsteemselt reguleeritud ning viidatud sätted kohalduvad üksnes erandlikes olukordades (s.t kui muud edastamise viisid ei ole võimalikud). Seega ei saaks vaikumisi kohe nendest olukordadest lähtuda, vaid igal konkreetsel juhul tuleb hinnata, mis alusel just selles olukorras teabe edastamine toimub. Kokkuvõtlikult võiks RahaPTS § 58¹ lg 2 olla sõnastatud järgnevalt:</p> <p><i>(2) Rahapesu Andmebüroo töötleb isikuandmeid, järgides isikuandmete kaitse seadusest tulenevat isikuandmete töötlemise korda ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679, muu hulgas rakendades kõiki nimetatud seaduse §-s 43 ja nimetatud määruse artiklis 32 sätestatud sobivaid ja asjakohaseid turvameetmeid.</i></p>	<p>RahaPTS § 58 lõige 1 sõnastatakse võrreldes eelnõu esimese versiooniga mõnevõrra erinevalt ning vastavalt sellele on muudetud ka seletuskirja (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 13).</p> <p>Küll aga esineb eriliigiliste isikuandmete töötlemist Rahapesu Andmebüroo andmekogus, mistõttu eriliiki isikuandmete töötlemine RahaPTS § 58¹ lõikes 1 siiski reguleeritakse ning täiendatakse seletuskirja näitliku loeteluga töödeldavatest eriliikidest. Näiteks võib RAB-ile esitatavates teadetes olla kajastatud erinevaid eriliigilisi isikuandmeid peale rahvuse veel usulised veendumused, terviseandmed jne, mis võivad teadete kontekstis omada olulist tähendust.</p> <p>RahaPTS § 58¹ lg 2 sõnastatakse vastavalt väljapakutud sõnastusele.</p>
4	<p>Eelnõu § 1 punkt 18 (RahaPTS § 59¹ lg 3¹) – RAB andmekogu jaoks lisatakse põhimääruse sisu täpsustav norm, mis on tervitatav. Samas tunduvad mõned elemendid puudu olevat, eelkõige vastutava töötleja(te) ülesanded, andmete andmekogusse kandmise kord, andmetele juurdepääsu ja andmete väljastamise kord. Samuti peaks viimane punkt käsitlema üksnes muid korraldusküsimusi, mitte muid andmekogu pidamiseks vajalikke tingimusi, kuivõrd kõikideks olulisteks tingimusteks peaks seaduse</p>	<p>Arvestatud.</p>

	<p>tasandil selge volituse sätestama. Seega võiks RahaPTS § 59¹ lg 3¹ sõnastada järgnevalt:</p> <p><i>(3¹) Andmekogu põhimääruses sätestatakse:</i></p> <p><i>1) andmekogu volitatud töötleja;</i></p> <p><i>2) vastutava ja volitatud töötleja ülesanded;</i></p> <p><i>3) andmekogu pidamise kord ning andmete täpsem koosseis ja nende andmekogusse kandmise kord;</i></p> <p><i>4) andmeandjate loetelu ja nendelt saadavad andmed;</i></p> <p><i>5) andmete juurdepääsu ja andmete väljastamise täpsem kord;</i></p> <p><i>6) andmete ja andmetöötluse logide säilitamise täpsem kord;</i></p> <p><i>7) muud andmekogu pidamiseks vajalikud korraldusküsimused.</i></p>	
5	<p>Eelnõu § 1 punkt 20 (RahaPTS § 59³ lg 2) – lisatava sätte teise lõike kohaselt esitatakse andmete hoidmise, säilitamise ja kustutamise korra täpsustamise volitus RAB andmekogu põhimääruses. Esiteks jääb ebaselgeks mida peetakse silmas andmete hoidmise all (eelkõige kas see ei ole juba säilitamise mõistega hõlmatud). Teiseks võiks ühtsuse huvides selle volituse lisada eelnõu kohase RahaPTS § 59¹ lõikesse 3¹, mis sätestab volitusnormi RAB andmekogu põhimääruse sisu kohta.</p>	Arvestatud.
6	<p>Eelnõu § 1 punkt 25 (RahaPTS § 60¹) – lisatavas paragrahvis pannakse selgelt kirja, millistel alustel on andmesubjekti õiguste piiramine lubatud. Sellise selge reeglistiku kehtestamine on kõnesolevas olukorras väga oluline. Samuti on tervitatav asjaolu, et õiguste piiramise üle otsustatakse iga juhtumi puhul eraldi ning piirang seatakse üksnes juhul, kui see on vältimatult vajalik. Samas jäetakse lahtiseks lg-s 1 sisalduv loetelu,</p>	<p>Muudetud ja täiendatud.</p> <p>Võrreldes eelnõu esimese versiooniga on kavandavat RahaPTS § 60¹ sõnastust muudetud. Sealjuures on arvesse</p>

	<p>milliseid andmesubjekti õiguseid võib piirata. Juhime tähelepanu, et IKÜM-is sisaldub mh nõue, et kehtestada tuleb piirangute ulatus (artikkel 23(2)(c)). Seega eeltoodust ja seaduslikkuse põhimõttest tulenevalt ning ka õiguskindluse ja -selguse huvides peavad piirangud olema ammendavalt sätestatud. Seega tuleks lg 1 sissejuhatav lauseosa sõnastada järgnevalt:</p> <p><i>(1) Rahapesu Andmebüroo võib käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks piirata järgmisi andmesubjekti õigusi:</i></p>	<p>võetud ka Andmekaitse Inspektsiooni poolt eelnõule esitatud märkuseid, mis sisaldavad ka võrdlusmaterjali lähiriikide (Läti ja Leedu) õigusaktidest.</p> <p>Andmesubjekti õiguste piiramist käsitlev säte sõnastatakse imperatiivsena, mis tähendab, et Rahapesu Andmebüroo mitte ei kaalutle õiguste piiramise üle, vaid piirab seaduses sätestatud eesmärkide täitmiseks sama sätte suletud loetelus toodud andmesubjekti õigusi. Asjakohased selgitused on lisatud eelnõu seletuskirja (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 25).</p>
7	<p>Eelnõu § 1 punktid 33–35 (RahaPTS § 77 ja 104³) – muudatused puudutavad tegeliku kasusaaja andmete täiendusi. Sama teemat käsitleb ka 2024. a septembris Rahandusministeeriumi poolt kooskõlastamisel saadetud RahaPTS muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus (VTK)³. Palume eelnõu juures arvesse võtta ka viidatud VTK kohta esitatud Justiitsministeeriumi arvamust.</p>	<p>Eelnõu võtab arvesse Justiitsministeeriumi arvamust tegelike kasusaajate andmekogu väljatöötamiskavatsusele.</p>
8	<p>Eelnõu § 2 (AvTS § 35 lg 1 p 5³): AvTS-i soovitakse lisada uus juurdepääsupiirang, mille kohaselt tuleb asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks tunnistada teave RAB tegevuse meetodite ja taktika kohta, kui selle avalikuks tulek võib raskendada süütegude avastamist või soodustada nende toimepanemist. Seletuskirjas ei ole selgitatud, kas on kaalutud ka muude AvTS-i juurdepääsupiirangu aluste võimalikkust ja piisavust (nt AvTS § 35 lg 2 p 3: põhjendatud juhtudel asutusesiseseks adresseeritud dokumendid). Palume seletuskirja vastavalt täiendada.</p>	<p>Muudatus jääb eelnõust välja. RAB-i tegevuse meetodeid ja taktikat kaitsev norm sõnastatakse RahaPTS-is.</p>
9	<p>Märgime, et plaanitavad muudatused toovad kaasa vajaduse teha e-äriregistris arendusi nii portaalis kui ka e-äriregistri teenustes. Seletuskirjast ei tulene üheselt, kas e-äriregistri arenduste kuludega on arvestatud. Oluline on teada, kuidas ning kes katab e-äriregistris vajalike arenduste kulu. Kulu täpne suurus selguks põhjalikuma analüüsi käigus.</p>	<p>X-tee teenuste arendamisega kaasnev ligikaudne kuluarvestus on täiendusena toodud eelnõu seletuskirja osas 7.</p>

	Andmete edastamisel läbi X-tee kasutaksid e-kinnistusraamat ja karistusregister olemasolevaid X-tee teenuseid. Kui eelviidatud muudatused toovad kaasa arendusvajaduse, siis saame kaasnevate kulude kohta anda täpsema hinnangu detailsema analüüsi käigus. Seletuskirjas ei ole nende võimalike kuludega arvestatud.	
Siseministeerium		
1	<p>Eelnõu § 1 punktiga 7 kavandatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi RahaPTS) § 49 lõikes 7 asendada tekstiosa „ning saadud teabe kasutamise kohta“ tekstiosaga „saadud teabe kasutamise ning rahapesu ja terrorismi rahastamise või sellega seotud kuriteo kahtlusega tehingu tunnuste kohta“. Kehtiv RahaPTS § 49 lõige 7 sätestab: „Asjakohastel juhtudel annab Rahapesu Andmebüroo kohustatud isikutele tagasisidet nende poolt teavitamiskohustuse täitmise ning saadud teabe kasutamise kohta.“. Siseministeerium on seisukohal, et kavandatavast sõnastusest ega seletuskirjast pole täpselt aru saada, mis on kuriteo kahtlusega tehingu tunnus. Kas mõeldakse kuriteotunnustega tehingut? Kohustatud isikutele tagasisidestamise juures tuleb silmas pidada asjaolu, et teabe maht ei tohiks asuda kahjustama võimalikku kriminaalmenetlust, mis vastava teabega seotud võib olla. Kui tegemist on kuriteotunnustega, siis on eelduslikult kriminaalmenetlus alustatud. Kriminaalmenetluses kogutud teave on asutusesiseks kasutamiseks mõeldud teave, mistõttu Rahapesu Andmebüroo (edaspidi RAB) ei tohiks sellist teavet kohustatud isikutele edastada prokuratuuri nõusolekuta. Sellest tulenevalt palume seletuskirjas hinnata selgitamise vajalikkust, millist teavet tagasisidestatakse. Täiendavalt palume kasutada läbivalt ühte vormi, kas „kuriteo kahtlusega“ või „kuriteokahtlusega“ nagu kehtivas RahaPTS §-s 51 lg 5</p>	<p>Arvestatud ja selgitatud.</p> <p>Rahapesu Andmebüroo lähtub andmete edastamisel RahaPTS-i ja teiste asjakohaste õigusaktidega seatud piirangutest ja andmekaitseõuetest. Tagasisidestamine toimub ulatuses, mis ei takista rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise ja seonduvate kuritegude avastamist ning uurimist ja kriminaalmenetluse kulgu.</p> <p>RahaPTS § 54 lg 1 p 1 on edaspidi sõnastatud selliselt, et Rahapesu Andmebüroo ülesanded on: 1) rahapesu ja terrorismi rahastamise ja <u>sellega seotud kuritegude</u> tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine. Samalaadne muudatuse viiakse sisse ka RahaPTS § 54 lg 1 punkti 2, kus lisatakse rahapesu ja terrorismi rahastamisele sellega seotud kuriteod.</p> <p>RahaPTS § 49 lg 7 sõnastamisel on lähtutud samast loogikast – kahtlus võib olla nii rahapesu ja terrorismi rahastamise</p>

		<p>kuriteo kahtlusega tehingu või sellega seotud kuriteo kahtlusega tehingu tunnus. Seetõttu ei kirjutata sõna „kuriteokahtlus“ kokku. Samuti ei saa eemaldada lausest sõna „kahtlus“, kuna kohustatud isikute poolt edastatud teadete puhul on üldjoontes esmalt tegemist kahtlusega kuriteo toimumise osas.</p>
2	<p>Eelnõu § 1 punktiga 8 kavandatakse muuta ja sõnastada RahaPTS § 54 lõike 1 punkti 2 järgmiselt „1) strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, ohte, suundumusi, mustreid ning toimimisviise, kasutades selleks olemasolevat ja kogutavat teavet, sealhulgas andmeid teistelt asutustelt ning päringute teel saadavaid andmed riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või avalik-õigusliku isiku andmekogust;“.</p> <p>Siseministeerium on seisukohal, et märkimata on jäänud esitatud loetelust „haavatavused“. Ometi on haavatavused riikliku riskihindamise üks osa ja nende teadvustamine ning selgitamine aitab kasutusele võtta vajalikke meetmeid. See on leidnud mainimist ka eelnõu seletuskirja seaduse mõjude peatükis (leheküljel 31): “MONEYVAL’i hindamise raportis toodi välja, et Eesti ei oma piisavat ülevaadet ja teadlikkust rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidest. Ohtude ja haavatavuste tuvastamiseks on vaja paremat teadlikkust hetkeolukorrast. See on ka üks võtmesoovitusest, mille osas oodatakse edaspidi Eestilt edusamme, rõhutades siinjuures asjaolu, et edusammude tagamiseks on oluline pädeva asutuse õigus pärida analüüsiks vajalikke andmeid ning et andmed oleksid asjakohasel juhul piisavas ulatuses kättesaadavad.“</p> <p>Lisaks eelnõus on kirjaviga punkti numbris: 2 asemel 1.</p> <p>Siseministeerium teeb seetõttu ettepaneku sõnastada toodud muudatus järgmiselt: „2) strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, ohte, haavatavusi, suundumusi, mustreid ning toimimisviise, kasutades selleks olemasolevat ja kogutavat teavet, sealhulgas andmeid teistelt asutustelt ning päringute teel saadavaid andmed riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või avalik-õigusliku isiku andmekogust;“</p>	<p>Kommentaaris viidatud eelnõus esinev kirjaviga on parandatud.</p> <p>Käesoleva eelnõu eesmärk on saavutada parem selgus hetkeolukorrast läbi tõhusama ja eesmärgipärasema andmetöötuse ning strateegilise funktsiooni parandamise. Asjakohasele andmetöötusele ja andmete kättesaadavuse olulisusele viitab ka MONEYVAL’i hindamise raporti sõnastus.</p> <p>Oleme seisukohal, et andmetöötlusfunktsioonide parandamine aitab kaasa kõigi RahaPTS § 54 lõike 1 punktis 2 nimetatud rahapesu ja terrorismi rahastamise ning seotud kuritegude käsitlemistele ning nende käsitlemise kaudu on strateegilise analüüsi käigus äratuntavad ka haavatavused. Ühtlasi on iga sellise uue termini toomine seaduses riskantne, kuna see võib tekitada ootusi mingit uut moodi täiendava tegevuse osas.</p> <p>Peame mõistlikuks teha vajalikud muudatused Rahapesu Andmebüroo ülesannetes koos Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi nr 2024/1640, 31. mai 2024, mis käsitleb mehhanisme, mille liikmesriigid peavad kehtestama, et</p>

		tõkestada finantssüsteemi kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil, millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ning muudetakse direktiivi (EL) 2015/849 ja tunnistatakse see kehtetuks, ülevõtmisega.
3	Siseministeerium teeb eelmisest tähelepanekust kantuna ettepaneku lisada sõna „haavatavus“ vastavas käändes eelnõus planeeritud muudatuste juurde, mis puudutavad järgmisi RahaPTS sätteid: § 54 lõige 1 punkt 5; § 59 ¹ lõige 1 punkt 2; § 59 ² lõige 5 ja § 63 lõige 2.	Mittearvestatud. Vt kommentaari 2 selgitust!
4	Eelnõu § 1 punktiga 11 kavandatakse RahaPTS § 55 täiendada lõikega 3 ¹ järgmises sõnastuses: „(3 ¹) Ettekirjutust põhistava dokumendiga tutvumisest täieliku või osalise keeldumise korral avaldatakse teabe taotlejale keeldumise õiguslikud alused.“. Siseministeerium on seisukohal, et kui isik keeldub tutvumisest, siis selleks ei ole õiguslikke aluseid vaja. Põhjendada tuleb tutvustamisest või dokumendiga tutvumise võimaldamisest keeldumist. Ministeerium teeb ettepaneku eelnõus teha sellest tulenevalt vajalikud muudatused.	Kavandatud muudatus jääb eelnõust välja.
5	Eelnõu § 1 punktiga 13 kavandatakse RahaPTS § 58 täiendada lõikega 1 ² järgmises sõnastuses: „(1 ²) Rahapesu Andmebürool on õigus käesoleva seaduse § 54 lõike 1 punktidest 1, 2, 6, 8 ja 9 tulenevate ülesannete täitmiseks saada andmeid, sealhulgas jälitustoimingutega ja salajase koostöö abil kogutud andmeid, enda määratud tähtjaks kõigilt jälitusasutustelt õigusaktidega sätestatud korras.“. Siseministeerium märgib, et jälitustoiminguga kogutud andmete kasutamise õiguse sätestab kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi KrMS) §-i 126 ¹² „Jälitustoimikute ja jälitustoiminguga kogutud teabetalletuste säilitamine, kasutamine ja hävitamine“ lõige 3, mille kohaselt võib jälitustoiminguga saadud andmeid kasutada: 1) teises jälitustoimingus; 2) teises kriminaalmenetluses; 3) julgeolekukontrollis; 4) välisinvesteeringu usaldusväarsuse hindamiseks välisinvesteeringu usaldusväarsuse hindamise seaduse tähenduses; 5) seaduses sätestatud juhul rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks; 6) isiku tööle või teenistusse võtmise ja loa või litsentsi andmise otsustamisel isiku seaduses sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimiseks. Siseministeerium on seisukohal, et ilma viidatud KrMS-i sätet muutmata ei saa laiendada RAB-i ülesannete loetelu, mille puhul võib kasutada jälitustoiminguga saadud andmeid. Lisaks ei ole seletuskirjas selgitatud, miks	KrMS-i muutmine ei ole hetkel päevakorral. Muudatuse eesmärk oli seletuskirja kohaselt täpsustada RAB-i õigust jälitusasutustelt teabe kogumiseks ning tagada jälitusasutustelt saadud teabe kasutuseesmärkide läbipaistvuse, kuid KrMS-i muutmine ei ole hetkel päevakorral ning kavandatud muudatus jääb eelnõust välja.

	<p>jälitustoiminguga kogutud teave RAB ülesannete täitmiseks vajalik on, nt § 54 lõike 1 punktis 6 toodud ülesande (koostöö kohustatud isikute, pädevate järelevalveasutuste ja uurimisasutustega rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel) täitmiseks. Kuigi tähtaeg on RahaPTS § 58 lõikes 3 sätestatud, ei saa RAB jälitusasutusele määrata tähtaega, mille jooksul jälitustoiminguga saadud andmed RAB-le esitada tuleb. Poolelioleva kriminaal- ja /või jälitusmenetluse ajal ei ole see üldjuhul võimalik. Siseministeerium ei toeta RahaPTS § 58 lõike 3 sisu muutmist selliselt, et RAB-l oleks õigus saada jälitustoiminguga ja salajase koostöö abil kogutud andmeid lisaks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele ka muude ülesannete täitmiseks. Nii lepitakse kokku ka RAB-i üleviimisel Rahandusministeeriumi valitsusalasse. RAB ei ole uurimis- ega jälitusasutus, samas on aga RAB-il eelnõust tulenevalt soov omada kõikide jälitusasutuste teavet.</p>	
6	<p>Eelnõu punktiga 17 kavandatakse RahaPTS § 59¹ lõike 1 tekst sõnastada järgmiselt: „(1) Rahapesu Andmebüroo andmekogu peetakse eesmärgiga täita järgmisi Rahapesu Andmebüroo seadusest tulenevaid ülesandeid: 1) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine; ...“. Edasi tuuakse loetelu RAB ülesannetest, mis on praktiliselt samad § 54 lõikes 1 toodud loeteluga, välja on jäänud üksnes järgmised ülesanded: 6) koostöö kohustatud isikute, pädevate järelevalveasutuste ja uurimisasutustega rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel; 7) kohustatud isiku töötajate, uurijate, prokuröride ja kohtunike koolitamine rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seonduvates küsimustes; 10) käesolevas seaduses sätestatud väärtegade menetlemine. Siseministeerium juhib tähelepanu, et toodud paragrahvis on RAB ülesanded seaduses uuesti üles loetletud, kusjuures punktid 2 ja 5 erinevas sõnastuses võrreldes § 54 lõikes 1 sätestatud ülesannetega (eelnõuga need punktid muudetakse). Ehk oleks otstarbekas kasutada viitamist vastavale paragrahvi punktidele.</p>	Arvestatud.
7	<p>Eelnõu § 1 punktiga 19 kavandatakse sõnastada RahaPTS-i paragrahvi 59² lõike 1 punkt järgmiselt: „§ 59². Andmete töötlemine Rahapesu Andmebüroo andmekogus (1) Rahapesu Andmebüroo andmekogus töödeldakse järgmisi andmeid: 1) füüsilise isiku üldandmed – sünniaeg, surmaaeg, sünnikoht, rahvus, elukoht, hooldusõiguse, eestkoste või teovõime piiramise andmed, sugulus- ja hõimlussuhete andmed, registreeritud</p>	Arvestatud.

	<p>elukaaslase andmed, isikut tõendava dokumendi andmed, hariduse ja töötamise andmed, kahtlustuse või süüdistuse andmed, karistatuse andmed, kontode andmed;“</p> <p>Karistusregistri seaduse § 20 lõike 1 punkt 15 annab RAB-le terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks õiguse saada andmeid karistusregistri arhiivist. Siseministeerium juhib tähelepanu, et seletuskirjas võiks olla märgitud, kas RAB-i andmekogusse kantakse ja hoitakse ka varasemate ehk arhiivi kantud karistuste andmeid.</p>	
8	<p>Eelnõu § 1 punktiga 19 kavandatakse RahaPTS § 59² lõige 4 sõnastada järgmiselt: „(4) Rahapesu Andmebürool on käesoleva seaduse § 59¹ lõike 1 punktides 1, 2, 4 ja 7–9 nimetatud ülesannete täitmiseks õigus läbi viia profiilianalüüs, mille eesmärk on rahapesu ja terrorismi rahastamisele viitavate riskitunnuste arvutamise kaudu määratleda isiku võimalik seotus või seotuse tõenäosus rahapesu, terrorismi rahastamise ja sellega seotud kuritegudega.“ Siseministeerium juhib tähelepanu, et õige oleks viidata § 54 lõikes 1 loetletud ülesannetele, sest RAB ülesanded on sätestatud selles paragrahvis.</p>	Arvestatud.
9	<p>Eelnõu § 1 punktiga 21 kavandatakse RahaPTS § 60 lõige 1 sõnastada järgmiselt: „(1) Rahapesu Andmebüroo andmekogus sisalduvad andmed on konfidentsiaalsed ning asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave avaliku teabe seaduse tähenduses. Rahapesu Andmebüroo andmekogust väljastatakse andmeid üksnes käesolevas seaduses sätestatud juhtudel ja korras. Juurdepääs Rahapesu Andmebüroo andmekogus sisalduvale teabele ning selle töötlemise õigus on teabevajadusega Rahapesu Andmebüroo ametnikul ja töötajal. Rahapesu Andmebüroo ametnikud ja töötajad on kohustatud hoidma neile teadaolevat rahapesu või terrorismi rahastamisega seotud teavet saladuses tähtajatult.“. Siseministeerium juhib tähelepanu, et lõikes esineb büroo nimi ebaotstarbekalt sageli ehk viiel korral. Lisaks tuleks ette näha juurdepääsupiirangu tähtaeg, vastasel korral kohaldub avaliku teabe seaduse (edaspidi AvTS) § 40. Praktikaks on tuletatud tähtjatu juurdepääsupiirang kõnealuse sätte kolmandast lausest, mille sisu eelnõuga ei muutu. Samas selgitatakse seletuskirjas: „Juurdepääsupiirangute kestus andmetele on seotud RahaPTS § 59³ sätestatud säilitamise tähtajaga ehk andmekogudes sisalduvat teavet käsitletakse konfidentsiaalsena kogu teabe eluea jooksul.“.</p>	<p>Kavandatud RahaPTS § 60 lõike 1 sõnastust on muudetud ning toodud välja Rahapesu Andmebüroo andmekogus sisalduva teabe liigid, mille osas juurdepääsupiirang kehtib. Seletuskirjas on selgitatud seda liiki teabe kaitsmise vajalikkust, lähtudes rahvusvahelistest õigusaktidest, mida tuleb Rahapesu Andmebüroo tegevusele kohaldada ning mille järgimisega on Rahapesu Andmebüroo seotud, kuid võttes aluseks ka eelviidatud Tromsø konventsioonist tuleneva raamistiku.</p> <p>Eelnõusse on lisatud RahaPTS § 60 lg 1¹, mis käsitleb Rahapesu Andmebüroo ametnike, töötajate ja sama sätte lõikes 6 nimetatud isikute kohustust hoida neile Rahapesu Andmebüroo ülesannete täitmise käigus teatavaks saanud kohustatud isikutelt või muudelt isikutelt või asutustelt, sealhulgas välisriigi asutuselt saadud teavet rahapesu ja</p>

		terrorismi rahastamise või sellega seotud kuritegude kahtluse, samuti teavet Rahapesu Andmebüroo tegevuse meetodite ja taktika kohta konfidentsiaalsena tähtajatult. Sätte lisamise vajalikkust ja tähtajatult konfidentsiaalsuse olulisust on käsitletud seletuskirjas (eelno ja seletuskirja § 1 p 20).
10	Eelno § 1 punktiga 25 kavandatakse täiendada RahaPTS § 60 ¹ lõikega 2 järgmises sõnastuses: „(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel võib piirata andmesubjekti õigusi juhul, kui piiramata jätmise võib: 1) takistada või kahjustada süüteo tõkestamist, avastamist, menetlemist või karistuse täideviimist; 2) kahjustada teise isiku õigusi ja vabadusi; 3) ohustada avaliku korra kaitset või riigi julgeolekut; 4) takistada rahapesu või terrorismi rahastamise tõkestamist.“. Siseministeerium juhib tähelepanu, et RAB ei ole uurimis- ega jälitusasutus, büroo ülesandeks ei ole süütegude avastamine, menetlemine ja karistuste täideviimine, samuti avaliku korra või julgeoleku tagamine. Seega tekib kahtlus, kas RAB saaks kehtestada juurdepääsupiiranguid punktide RahaPTS § 60 ¹ lõike 2 (v.a süüteo tõkestamine) ja 3 alusel? Käesoleva ajani kehtestas RAB piiranguid RahaPTS § 60 lõike 1 alusel tähtajatult, sh andmesubjektile. Kas eelno planeeritavate muudatustega hakatakse piiranguid teostama § 60 ¹ lg 2 alusel, arvestades sama paragrahvi lõiget 4, mille kohaselt andmesubjekti õigust teavet saada ja enda kohta käivate andmetega tutvuda piiratakse kuni käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud aluste äralangemiseni?	Võrreldes eelno esimese versiooniga on kavandavat RahaPTS § 60 ¹ sõnastust muudetud. Sealjuures on arvesse võetud ka võrdlusmaterjali lähiriikide (Läti ja Leedu) rahapesu andmebüroode tegevust reguleerivatest õigusaktidest. Seletuskirja on lisatud asjakohased selgitused põhjendamaks isikule teabe avaldamisest keeldumise aluseid ja ulatust (eelno ja seletuskirja § 1 p 25). Andmesubjekti õigust saada teavet ja enda kohta käivate andmetega tutvuda piiratakse kuni sama paragrahvi lõikes 2 sätestatud aluste äralangemiseni
11	Eelno § 1 punktiga 26 kavandatakse RahaPTS § 63 lõige 1 sõnastada järgmiselt: „(1) Rahapesu Andmebürool on õigus vahetada teavet, sealhulgas isikuandmeid sisaldavat teavet, ja sõlmida koostöökokkuleppeid rahapesu andmebüroo ülesandeid täitva välisriigi asutusega (edaspidi teine rahapesu andmebüroo) või /..“. Siseministeerium juhib tähelepanu, et eelno kasutatakse sõna „edaspidi“ sõnaühendi esmakordsel mainimisel. Sõnaühendit „välisriigi rahapesu andmebüroo ülesandeid täitvale asutusele“ on kasutatud juba eelno esitatud § 60 ¹ lõike 1 punktis 2 ja lõikes 3. Samuti teeme ettepaneku sõnaühendi juures kasutada sõnu läbivalt samas järjekorras.	Arvestatud.

12	<p>Eelnõu § 1 punktiga 32 kavandatakse RahaPTS paragrahvi 72 täiendada lõikega 2² järgmises sõnastuses: „(2²) Isiku korrektse ärialase maine kontrollimiseks on Rahapesu Andmebürool õigus: 3) töödelda riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku juriidilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogu, sealhulgas e-toimiku süsteemi, isikut tõendavate dokumentide andmekogu, rahvastikuregistri, töötamise registri, piirikontrolli infosüsteemi, sissesõidukeeldude registri, karistusregistri, majandustegevuse registri ja äriregistri andmeid; 5) töödelda välismaiselt õiguskaitse- ja järelevalveasutuselt saadud andmeid.“. Siseministeerium kahtleb, kas on proportsionaalne, kui korrektse ärialase maine kontrollimiseks antakse RAB-le õigus töödelda kõigi uurimisasutuste kriminaalmenetluste andmeid? Kas karistusregistri andmetest ei piisa? Kas kindlasti on vajalik juurdepääs piirikontrolli infosüsteemile? Minimaalselt oleks vaja seda seletuskirjas argumenteerida ja põhjendada. Vastasel korral pole võimalik selle põhjendust kaaluda ega sellega nõustuda. Punktis 5 tuleks kasutada sõna „välismaiselt“ asemel mõistet „välisriigi“, mis juba on seaduses kasutusel.</p>	<p>Eelnõu seletuskirja § 1 punkti 31 on täiendatud vastavate selgitustega teabe töötlemise vajaduse kohta.</p> <p>Mõiste osas on parandus eelnõusse sisseviidud.</p>
13	<p>Eelnõuga §-ga 2 soovitakse muuta AvTS § 35 lõiget 1 ja täiendada seda punktiga 5³ järgmises sõnastuses: „5³) teabe Rahapesu Andmebüroo tegevuse meetodite ja taktika kohta, kui selle avalikuks tulek võib raskendada süütegude avastamist või soodustada nende toimepanemist;“. Siseministeerium kahtleb, kas RAB meetodeid ja taktikat saab siduda süütegude avastamisega, kui RAB-le seadusega sellist ülesannet pandud ei ole. Lisaks pole taolised määratlused RahaPTS-s kasutusel ega sisustatud, mistõttu jääb arusaamatuks, mida silmas peetakse.</p>	<p>Kavandatud muudatus jääb eelnõust välja.</p>
14	<p>Lisaks soovib Siseministeerium esitada seaduse muutmise eelnõuga täiendavad ettepanekud: a) Soovitame mõistete ja sõnaühendite kasutamist ühtlustada. KrMS ja teised seadused kasutavad sõnaühendeid – kuritegude ennetamine, avastamine, tõkestamine, menetlemine, kohtueelne menetlemine ja karistuse täideviimine. RahaPTS-s on kasutusel läbisegi kuritegude tuvastamine, vältimine, tõkestamine, kohtueelne uurimine, näiteks: · § 60 (2) Rahapesu Andmebüroo on kohustatud rahapesu või terrorismi rahastamise ning sellega seotud kuritegude tõkestamiseks, tuvastamiseks ja kohtueelseks uurimiseks edastama olulised andmed, sealhulgas maksu- ja pangasaladust sisaldavad andmed, prokuratuurile, uurimisasutusele ja kohtule. · § 60 (3) Rahapesu Andmebüroos registreeritud andmeid edastatakse ainult kohtueelset menetlust teostavale</p>	<p>Mõistete ühtlustamise osas osaliselt arvestatud.</p> <p>Täname ettepaneku eest lisada RahaPTS-i võimalus, mille kohaselt saab RAB osutada kaasabi. Samuti täname juhtimast tähelepanu RahaPTS-is sisalduvale mõistekasutusele. Käesoleval hetkel jäävad muudatused eelnõu skoobist väljapoole ning kitsa ajaraami tõttu eelnõusse uusi muudatusi ei lisata.</p>

	<p>asutusele, prokurörile ja kuritegude vältimiseks, tuvastamiseks ja uurimiseks, samuti halduskohtule halduskohtumenetluses, kui lahendatakse Rahapesu Andmebüroo taotlust või Rahapesu Andmebüroo toimingute või haldusakti kohta esitatud kaebust või protesti. § 60¹ (2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel võib piirata andmesubjekti õigusi juhul, kui piiramata jätmine võib: 1) takistada või kahjustada süüteo tõkestamist, avastamist, menetlemist või karistuse täideviimist. b) Samuti tuleks seaduses läbivalt kasutada sõna „uurimisasutus“, mitte kasutada seda vaheldumisi sõnaühendiga „kohtueelset menetlust teostav asutus“. c) Teeme ettepaneku lisada RahaPTS-i võimalus, mille kohaselt saab RAB osutada kaasabi (jagada teavet ja teha koostööd) kriminaaltulu tuvastamisel ka juhul, kui tegemist ei ole otseste viidetega rahapesu või terrorismi rahastamisega seotud kuriteole. Põhjendus taolise laienduse siseseviimiseks oleks täiendav meede rahapesu ja terrorismi rahastamise riski ära hoidmiseks või vähendamiseks.</p>	<p>Peame mõistlikuks analüüsida soovitavaid muudatusi ning vajadusel teha muudatused koos Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi nr 2024/1640, 31. mai 2024, mis käsitleb mehhanisme, mille liikmesriigid peavad kehtestama, et tõkestada finantssüsteemi kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil, millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ning muudetakse direktiivi (EL) 2015/849 ja tunnistatakse see kehtetuks, ülevõtmisega.</p>
15	<p>Seletuskirja leheküljel nr 10 on märgitud: „kuna RahaPTS § 58 lõike 3 regulatsioon järeletoimingute ja salajase koostöö abil andmete kogumise kohta on edaspidi sätte loogilise järjestuse ja terviklikkuse huvides sätestatud uues sõnastuses § 58 lõikes 1², tunnistatakse RahaPTS § 58 lõige 3 kehtetuks“. Siseministeerium juhib tähelepanu, et uues sõnastuses on märgitud see § 60 lg 3¹, mille leiab eelnõu punktist 22 järgmises sõnastuses: „paragrahvi 60 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses: „(3¹) Jälitusasutustelt saadud järeletoimingutega ja salajase koostöö abil kogutud andmete edastamiseks teistele asutustele peab Rahapesu Andmebürool olema teabe esitanud järeletoimingu kirjalik luba.“ Teeme ettepaneku teha seletuskirjas viite juures parandus.</p>	<p>RahaPTS § 58 lõiget 3 puudutav muudatus jääb eelnõust välja ning § 58 lõikega 1² ei täiendata. Vastav korrektuur tehakse eelnõu seletuskirjas.</p>
Kaitseministeerium		
1	<p>Selgitame, et julgeolekuasutuste seaduse (edaspidi JAS) § 2 lõike 1 järgi on julgeolekuasutuste tegevuse eesmärk tagada mittesõjaliste ennetavate vahendite kasutamise abil riigi julgeolek põhiseadusliku korra püsimisega, samuti koguda ja töödelda julgeolekupoliitika kujundamiseks ja riigikaitseks vajalikku teavet. Julgeolekuasutuste teabe kogumise ja töötlemise ülesanded on sätestatud JAS-i §-s 6 ja § 7 lõikes 1. Välisluureameti üks ülesandeid on riigile välis-, majandus- ja riigikaitsepoliitika kujundamiseks ning riigikaitseks vajaliku välismaiseid tegureid või tegevust puudutavat teabe kogumine ja töötlemine. Julgeolekuasutuste teabe kogumise ja töötlemise ülesandeid on Vabariigi Valitsus riigi vajadustest lähtuvalt täpsustanud JAS-i</p>	<p>Kaitseministeeriumi põhjenduste kohaselt võib RAB-i töödeldaval teabel olla määrav tähtsus nii julgeolekuteabe kogumise menetluses, rahapesu ja terrorismi tuvastamise menetluses, julgeolekukontrolli menetluses ning ka osalemiseks rahapesu ja terrorismi rahastamise ning sellega seotud kuritegude tõkestamises.</p>

<p>§ 9 lõike 2 alusel kehtestatud riigi julgeolekuteabe hanke ja analüüsi kavas. Riigi julgeolekut puudutavad välismaised tegurid ja tegevus seonduvad kõige muu hulgas ka rahapesu ja terrorismiga, mille tõkestamises osalemine on üks paljudest Välisluureameti rakendatavatest mittesõjalistest ennetavatest meetmetest. Piiriüleselt kogutud teavet kasutatakse nii rahapesu kui ka terrorismi tuvastamisel, ärahoidmisel ja uurimisel. Välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamise seaduse (edaspidi VUHS) § 14 lg 1 kohaselt kuulub Välisluureamet välisinvesteeringu komisjoni koosseisu. Komisjoni ülesandeks on hinnata välisinvesteeringu mõju Eesti või muu Euroopa Liidu liikmesriigi julgeolekule ja avalikule korrale ning kooskõlastada välisinvesteeringu loa andmine või jätta see kooskõlastamata (VUHS § 15 lg 1 p1). Julgeoleku ja avaliku korra tagamiseks on VUHS-iga loodud meede, mis annab süsteemse vaate teatud majandussektorites tehtavatele välisinvesteeringutele, meetme abil on loodud õiguslik alus koguda teavet ja analüüsida nende investeeringute mõju Eesti julgeolekule või avalikule korrale ning välispoliitikale laiemalt. Välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamisel peab komisjon kaaluma vastava tehingu mõju avalikule korrale ja julgeolekule ning tuvastama võimalikud riskid. Komisjoni liige võib lisaks välisinvesteeringu loamenetluses esitatule kasutada esindatava asutuse põhiülesannete täitmise käigus kogutud teavet. Sageli on oluline võrrelda piiriüleselt kogutud teavet koos muu olemasoleva teabega, et hinnata võimalikke julgeolekuriske. Seetõttu on vajalik, et Välisluureametil on ligipääs ka rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks puudutavale teabele, et arvamuse kujundamiseks analüüsida ja sünteesida seda teavet juba olemasoleva teabega. Eelnevale lisaks on Välisluureamet julgeolekukontrolli asutuse riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse (edaspidi RSVS) § 48 lõike 3 alusel. RSVS-i § 49 lõike 1 järgi lähtub Välisluureamet isikutele riigisaladusele juurdepääsu loa andmiseks läbiviidava julgeolekukontrolli tegemisel, sealhulgas isikuandmete töötlemisel, samuti JAS-ist. Seega võib Rahapesu Andmebüroo (edaspidi RAB-i) töödeldaval teabel olla nii julgeolekuteabe kogumise menetluses, rahapesu ja terrorismi tuvastamise menetluses, kui ka julgeolekukontrolli menetluses määrav tähtsus ning ka Välisluureamet vajab teavet selleks, et osaleda rahapesu ja terrorismi rahastamise ning sellega seotud kuritegude tõkestamises (s.t JAS i § 4 tähenduses nende ärahoidmises mis tahes seaduslikul viisil enne nende toimepanemist) ja tuvastamises (s.t nende asjaolude väljaselgitamises osalemises). Vastastikune sujuv teabevahetus võimaldab kõigil asutustel oma ülesandeid paremini täita, sest ühe valduses võivad olla andmed, millele tuginedes saavad teised</p>	<p>Seega RahaPTS § 60 lõike 2 täiendamine soovitud sõnastuses tegelikult kirjeldatud eesmärki tervikuna ei täidaks, kuivõrd RahaPTS § 60 lõike 2 on suunatud kitsalt kuritegude tõkestamisele ja kohtuelsele menetlusele. Lisaks peab andmete edastamine olema RAB-i kaalutusotsus, mitte imperatiivne kohustus. Eelnevat silmas pidades on kõige optimaalsem lahendus reguleerida teabe edastamine julgeolekuasutusele sarnaselt Politsei- ja Piirivalveametile, Maksu- ja Tolliametile ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile RahaPTS § 60 eraldi lõikes 5⁴, pidades silmas sama paragrahvi lõikes 4 toodud ulatust ja julgeolekuasutuste seadusest tulenevate ülesannete täitmise eesmärki.</p>
--	--

asutused koguda ja töödelda teavet oma Julgeolekuasutuste ja mis tahes muude asutuste ja isikute koostööd ja teabevahetust toetavad normid on JAS-is olemas ning sisulist muutmist ei vaja. JAS-i § 21¹ lõike 1 järgi võib julgeolekuasutus oma ülesannete täitmiseks või täitmise tagamiseks koguda ja töödelda muu hulgas isikuandmeid, eriliiki isikuandmeid, anonüümited andmeid ning üldsusele suunatud ja avalikest allikatest kättesaadavaid andmeid. Sama paragrahvi lõike 5 järgi võib julgeolekuasutus kogutud teavet töödelda JAS-is või muus seaduses sätestatud ülesande täitmiseks või täitmise tagamiseks. JAS-i § 22 lõikest 1 tulenevalt on julgeolekuasutusel õigus saada oma ülesannete täitmisel abi riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustelt ja ametnikelt. JAS-i § 31 lõike 1 alusel on julgeolekuasutusel õigus saada isikuandmeid ja muud teavet muu hulgas riigiasutustelt. 2015. aastal jõustunud muudatusega jäeti JAS-i § 31 lõikest 1 välja sõnad „ning kui seadusega ei ole selliste andmete üleandmine keelatud“, viidates seaduseelnõu seletuskirjas, et „tegemist on ebavajaliku täpsustusega, kuna kui JAS-i alusel on julgeolekuasutusel vastavate andmete küsimiseks pädevus, on tegemist piisava õigusliku alusega“. JAS-i § 31¹ järgi on julgeolekuasutusel tasuta juurdepääs seadusega pandud ülesannete täitmiseks avaliku teabe seaduse alusel asutatud andmekogu andmetele (selle sätte täpsustuse kohta vt käesoleva eelnõu § 1 punkti 4). JAS-i §-des 31 ja 31¹ ei ole esitatud lisatingimusi ega piiranguid. Need sätted erinevad mitmete teiste Eesti riigiasutuste tegevust korraldavate seaduste samalaadsetest sätetest, milles on teabe saamise õigusele esitatud sageli lisatingimusi. Nt RahaPTS-i § 59 järgi on RAB-il õigus saada andmekogude andmeid vastavalt õigusaktides sätestatud korrale. JAS-i § 32 lõigete 1 ja 2 järgi on julgeolekuasutus omakorda kohustatud edastama oma ülesannete täitmisel saadud teabe teisele riigiasutusele (sh RAB-ile), kui see on vajalik teisele riigiasutusele pandud ülesannete täitmiseks või terrorikuriteo tõkestamiseks või kui see on seotud terrorikuriteo toimepanemise ohuga ning kui see ei kahjusta julgeolekuasutuse ülesannete täitmist. Teabe kogumisel ja edasisel töötlemisel kohalduvad JAS-i §-s 3 sätestatud põhimõtted, sh JAS-i § 3 lõike 1 punktis 4 esitatud kohustus koguda ja töödelda teavet viisil, mis tagab selle turvalisuse, sealhulgas kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest ning juhusliku kadumise, hävimise või kahjustumise eest, rakendades asjakohaseid tehnilisi või korralduslikke meetmeid. Praktikas lisanduvad sellele veel RSVS-is ja selle alusel antud määrustes esitatud riigisaladuse kaitse nõuetest tulenevad lisakohustused. Ülal kirjeldatud sätetest tulenevalt on julgeolekuasutustel õigus saada kõigilt asutustelt (sh RAB-ilt) ja kõigist andmekogudest andmeid, mis on vajalikud nende ülesannete

	<p>täitmiseks sõltumata sellest, mis detailsusega on andmete saamise õigust reguleeritud muudes eriseadustes. Saadud teavet, sh panga- või maksusaladust sisaldavat teavet töötlevad julgeolekuasutused viisil, mis tagab selle kaitse maksimaalsel määral. Hoolimata ülal kirjeldatud põhimõtetest ja normidest on praktikas ilmnunud teabe jagamise ulatust puudutav ebaselgus, sest RahaPTS-is ei sisaldu JAS-i üldnormile vastavat samasisulist normi. Samas on RahaPTS-i §-s 60 käsitletud üsna detailselt RAB-i valduses olevate andmete muudele asutustele ja isikutele edastamist. Seetõttu teeme ettepaneku täiendada RahaPTS-i § 60 lõiget 2. Muudatus tuleks teha üksnes õigusselguse eesmärgil ning sellega ei kaasneks RAB-i, julgeolekuasutuste ega andmesubjektide õiguste kitsendamist ega laiendamist. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku täiendada rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse § 60 lõiget 2 pärast tekstiosa „sisaldavad andmed,“ tekstiosaga „julgeolekuasutusele,“.</p>	
Haridus- ja Teadusministeerium		
1	<p>Põhiseaduse § 11 lubab põhiõigusi piirata üksnes kooskõlas põhiseadusega, seades tingimuseks, et piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. See tähendab, et põhiõiguste riivel peab olema põhiseadusega kooskõlas olev (legitiimne) eesmärk ning riive peab olema eesmärgi saavutamiseks proportsionaalne (sobiv, vajalik ja mõõdukas). Eelnõu seletuskirjas on strateegilise analüüsi tarbeks andmete kogumi töötlemisega kaasneva põhiõiguste riive materiaalse põhiseaduspärasuse juures selgitatud riive legitiimseid eesmärke ning hinnatud põhiõiguste riive sobivust, kuid sisuliselt on jäetud hindamata riive vajalikkus ning mõõdukus. Riive vajalikkust saab jaatada üksnes siis, kui eesmärki pole võimalik saavutada mõnda teist, põhiõigusi vähem piiravat meetet kasutades. Eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et „õigeaegset ja asjakohast reageerimist ei ole võimalik tagada, kui puudub teadmine reaallajas toimuvast või puuduvad andmed, mille põhjal hinnata esinevaid anomaaliaid. Hinnang trendi või mustri olemasolule on adekvaatsem, kui see on antud suure hulga algandmete pinnalt, mistõttu on andmete kogumi töötlemine vajalik ja asendamatult abinõu.“ On mõistetav, et teadmine reaallajas toimuvast põhineb andmetel. Siiski on jäetud selgitamata, kuidas niivõrd ulatuslik isikuandmete töötlemine valik on ainus viis legitiimse eesmärgi saavutamiseks ja et põhiõigusi vähem piiravaid meetmeid, st põhiõigusesse vähem sekkuvaid andmeid (sh</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Seletuskirja strateegilise analüüsi funktsiooni käsitleva põhiseaduspärasuse analüüsi osa juures on selgitatud riive vajalikkust. Andmete kogumi töötlemine, sealhulgas automatiseeritult (riive), on vajalik rahapesu ja terrorismi rahastamise kuritegude tõkestamiseks. Strateegilise analüüsi puhul toimub tõkestamise tegevus reaallaja riskipildi tekitamise kaudu, mille põhjal on võimalik hinnata esinevaid anomaaliaid ning avastada potentsiaalseid rahapesu ja terrorismi rahastamise juhtumeid. Seletuskirjas on selgitatud, et isikuandmeid võib töödelda ja on seni töödeldud käsitsi (alternatiiv), kuid sel meetodil on välistatud reaallajas riskipildi tekkimine, mistõttu on takistatud ka efektiivne rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine. Suure hulga andmete töötlemine on vajalik trendi või mustri ilmestumiseks, kuivõrd ebapiisava andmete hulga pinnalt ei pruugi trend või muster</p>

	<p>isikuandmeid), mida kavandatud muudatustega hakatakse töötlemata, ei ole. Väga ulatuslikus mahus erinevate andmete töötlemine võib selgitamata täpsemalt töötlemise vajalikkust, hakata mõjutama kogutavate andmete kättesaadavust, seda enam olukorras, kus andmekogude pidajad on oma kohustuste ulatuse poolest erinevad (riik, kohalik omavalitsuse üksus, avalik- või eraõiguslik juriidiline isik). Kui isegi jaatada riive vajalikkust, siis sisuliselt on jäetud analüüsimate riive mõõdukus. Eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et „strateegilise analüüsi tarbeks andmete kogumi töötlemine, sealhulgas automatiseeritult, on proportsionaalne riivega igapäevasele perekonna- ja eraelu puutumatussele (PS § 26) ning vabale eneseteostusele (PS § 19).“ Meetme mõõdukust analüüsides tuleb ühelt poolt kaalukausile panna põhiõigusesse sekkumise ulatus ja intensiivsus ning teiselt poolt eesmärgi tähtsus. Ainuüksi riive mõõdukuse konstateerimisest ei piisa selleks, et sisuliselt näidata, millised kaalutlused jäävad kaalukausile ning kuidas ühed kaalutlused kaaluvad üles teisi kaalutlusi. Seda eriti olukorras, kus põhiõiguste riived on niivõrd ulatuslikud ning intensiivsed. Riive ulatuslikkust ja intensiivsust näitab ka asjaolu, et töödeldavate andmete ring on lai ning sealjuures puudub isikutel õigus ise otsustada, kas ja kui palju tema kohta Rahapesu Andmebüroo andmekogus andmeid töödeldakse. Ülal kirjeldatu põhjal palume kaaluda eelnõu seletuskirja täiendamist põhiõiguste riive materiaalse põhiseaduspärasuse sisulise analüüsiga, kuivõrd näeme ohtu selliste põhiõiguste riive tekkeks, mis võivad piisava põhjendamiseta kasvada põhiõiguste rikkumiseks.</p>	<p>olla tuvastatav või võib osutada ebapiisavaks trendi või mustrite esinemise kohta hinnangu andmiseks.</p> <p>Riive mõõdukuse osas on seletuskirjas toodud, et isikuandmeid töödeldakse pseudonüümituna ning depseudonüümimise vajadus esineb vaid rahapesu ja terrorismi rahastamise või sellega seotud kuriteo kahtluse korral. Niisiis toimub andmete töötlemine strateegilise analüüsi käigus viisil, mis ei võimalda isikut tuvastada ning pseudonüümitud andmete depseudonüümimiseni jõutakse vaid rahapesu või terrorismi rahastamise või sellega seotud kuriteo kahtluse korral. Seega kuni tõsikindla vajaduseni ei ole töödeldavad andmed isikuga seostatavad ning riive on andmetöötluse viisi (pseudonüümitult) ja selle eesmärgi (rahapesu või terrorismi rahastamise või sellega seotud kuriteo tõkestamine) silmas pidades mõõdukas.</p>
2	<p>Isikuandmete töötlemisel tuleb mh tagada, et isikuandmed on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt (nn võimalikult väheste andmete kogumise põhimõte, isikuandmete kaitse üldmääruse art 5 lg 1 p c). Eelnõu seletuskirjas ei ole üheski kohas selgitatud, kuidas on kavandatud muudatused kooskõlas võimalikult väheste andmete kogumise, st minimaalsuse põhimõttega. Arvestades töödeldavate andmete, sh isiku ja eriliigiliste isikuandmete laia ringi ning asjaolu, et andmesubjektidel puudub õigus ise otsustada, kas ja kui palju tema kohta andmeid töödeldakse, on selge, et eelnõu seletuskirjas tuleb analüüsida ning eelkõige põhjendada, kuidas valitud isikuandmete ring ning nende töötlemise eesmärgid on kooskõlas isikuandmete töötlemise põhimõtetega, eelkõige minimaalsuse põhimõttega. Minimaalsuse põhimõtte ja teiste isikuandmete töötlemise põhimõtete järgimist tuleb sisuliselt analüüsida ning põhjendada ka isikuandmete säilitamise tähtaegade</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Eelnõu seletuskirja § 1 punkti 18 (varasemalt punktid 19 ja 20) on vastavas osas täiendatud.</p>

	<p>kehtestamisel. Seletuskirjas on selgitatud, et „Rahapesu Andmebüroo andmekogusse kantud andmeid ja dokumente isiku kohta säilitatakse 15 aastat pärast vastava toimiku sulgemist. Järelevalve ja tegevuslubadega seonduva tegevuse käigus kogutud andmeid ja dokumente säilitatakse kümme aastat alates järelevalvemenetluse lõppemisest või väljastatud tegevusloa kehtivuse lõppemisest.“ Strateegilise analüüsi tarbeks andmete kogumi töötlemise osas on selgitatud, et need andmed „säilitatakse kuni viis aastat alates andmete andmekogusse vastuvõtmisest. Lühem tähtaeg peab silmas andmete kasutamise eesmärki ning arvestab selle täidetavusega andmete säilitamise tähtaja vältel.“ Kuigi isikuandmete säilitamise tähtajad võivad olla määratletud ka õigusaktides, siis soovitame kaaluda võimalust sõnastada selge alus isikuandmete säilitamise või mis tahes muu töötlemise lõpetamiseks, kui vajadus isikuandmeid sisaldava teabe säilitamiseks langeb ära enne õigusaktis määratletud säilitamise tähtaja saabumist. Minimaalsuse põhimõttega ei ole kooskõlas isikuandmete säilitamine (ka siis, kui õigusaktis määratletud säilitamise tähtaeg ei ole veel saanud), kui tegelikku vajadust nende säilitamiseks või mis tahes muuks töötlemiseks ei ole või see langeb ära. Ülalkirjeldatu põhjal palume kaaluda eelnõu seletuskirja täiendamist eelnõu sisulise analüüsiga, mis keskenduks eelnõus kavandatud muudatuste vastavust isikuandmete töötlemise põhimõtetega, täpsemalt võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega. Täiendavalt palume hinnata ka isikuandmete anonüümimise võimalust uue andmeanalüütika ülesehitamisel, kuivõrd anonüümitud andmete puhul jääb (isiku taastuvastamise riski miinimumini viies) väiksem risk andmete väärkasutamiseks ning andmesubjektide õiguste rikkumiseks. Eelnõus kavandatud muudatustes ei ole käesoleval juhul andmete anonüümimist üheski kohas mainitud ega selgitatud andmete anonüümimise välistamise põhjuseid.</p>	
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium		
1	<p>Kommentaari puudutab kehtiva rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse § 81 lõikes 2 toodud standardiviidet EVS 876:2016. Soovitame võimalusel kasutada dateerimata viidet (EVS 876), mis tagab, et kasutatakse standardi viimast kehtivat versiooni koos kõigi hilisemate muudatustega ning standardi uustöötamise korral (eelnev versioon muutub kehtetuks) puudub ka vajadus õigusakti muutmiseks.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>RahaPTS § 81 lõige 2 sõnastatakse järgmiselt: „2) IBAN (inglise keeles <i>International Bank Account Number</i>) käesoleva paragrahvi tähenduses on Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni poolt kindlaksmääratud standardile</p>

		ja standardile EVS 876 vastav rahvusvaheline kontotunnus, millega üheselt identifitseeritakse konkreetne konto liikmesriigis.“
Andmekaitse Inspeksioon		
1	<p>Eelnõu § 1 p 3 kohaselt on komisjonil ja töörühmal õigus töödelda mh asjakohaseid andmeid. Kuigi seletuskirjas on öeldud, et riiklik riskihinnang baseerub kvantitatiivsetele ja kvalitatiivsetele andmetele ning selle koostamiseks puudub vajadus isikuandmete töötlemiseks, mistõttu seaduses sellist õigust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valitsuskomisjonile ja riikliku riskihinnangu läbiviimiseks moodustatavatele töörühmadele ei anta, siis edasi täpsustatakse, et andmete töötlemise õiguse reguleerimisel võetakse aluseks RahaPTS § 11 lõige 2, milles on nimetatud riikliku riskihinnangu koostamiseks vajalike kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete andmete loetelu. Viidatud säte omakorda mainib asjakohast teavet, mis on avaldatud või ministeeriumidele või nende valitsemisala asutustele kättesaadavad, sealhulgas rahvusvaheliste organisatsioonide ja Euroopa Komisjoni asjakohased riskihinnangud, raportid ning soovitusel, järgides seejuures andmekaitseõueteid. Kuivõrd viidatud on andmekaitseõuetele, mis viitab justkui töödeldaks siiski ka isikuandmeid, sest miks muidu kõneldakse andmekaitseõueteest. Seega tekitab segadust, kas riskihinnangu koostamisel töödeldakse siiski ka isikuandmeid. Kui isikuandmeid ikka töödeldakse (sh pseudonüümitud kujul), peab selline õigus tulenema selgelt seaduse sättest, seega palume vajadusel sätet täpsustada.</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Riiklik riskihinnang baseerub kvantitatiivsetele ja kvalitatiivsetele andmetele ning selle koostamiseks puudub vajadus isikuandmete töötlemiseks. Riikliku riskihinnangu läbiviimisel osalevatel töörühmadel ja rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise komisjonil on võimalik teostada riskihindamist vaid sättes viidatud teabe, mis ei sisalda isikuandmeid, põhjal. See tähendab, et komisjoni ja töörühmadeni jõuabki vajalik kvantitatiivne ja kvalitatiivne teave kujul, mis isikuandmeid ei sisalda, ning vajalike andmekaitseõuete järgimise kohustus, sealhulgas isikuandmete edastamisest hoidumine lasub teavet edastava ministeeriumil või valitsemisala asutusel.</p> <p>Seetõttu ei ole ka asjakohane teha sättes vastavat viidet andmekaitseõuete järgimise kohta.</p>
2	<p>Eelnõu § 1 p 6 käsitleb kontaktisiku või kontaktisikukandidaadi maine kontrollimist vastavalt § 72 lg-le 2². Seletuskiri täpsustab, et kontrollitakse sh isikuandmeid. Eelnõu § 72 lg 2² sätestab Rahapesu Andmehäru õiguse saada erinevat teavet ja andmeid mitmetest allikatest, täpsustamata, et tegemist on isikuandmetega. Siinkohal on oluline</p>	Arvestatud.

	juhtida tähelepanu, et kui jutt käib isikuandmetest, siis see vajab seaduse tasandil täpsustamist.	
3	<p>Eelnõu § 1 p 10 sõnastus on AKI hinnangul segane. Nimelt viitab nimetatud punkt AvTS-le, mis on aga tegelikult sisutühi, sest piirang ei tulene AvTS-st, vaid eriseadusest, millisel juhul AvTS ei kohaldata (AvTS § 2 lg 2 p 4). AvTS-st saab siin tuleneda ainult piirangu tähtaeg, kui seda ei soovitata kehtestada erikorra alusel. Märgime, et üldiselt saab asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabele kehtestada juurdepääsupiirang viieks aastaks, mille võib asutuse juht pikendada kuni viie aasta võrra, kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib (AvTS § 40 lg 1). Asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud isikuandmeid sisaldavale teabele kehtib juurdepääsupiirang selle saamisest või dokumenteerimisest alates 75 aastat või isiku surmast alates 30 aastat, või kui surma ei ole võimalik tuvastada, siis 110 aastat, alates isiku sünnist. Eriseadusega võib nimetatud korrast kõrvale kalduda ning vajadusel kehtestada pikemat juurdepääsupiirangut (kehtestada erikord). Seega kui seadusandja sooviks on siiski kehtestada eriseaduses erikorda, ka piirangu tähtaja osas, siis ei pea üldse AvTS-le viitama. Kui aga peab piirang AvTS-st tulenema, siis tuleks viidata ka konkreetsele AvTS sättele.</p> <p>Eelnõus sätestatud juurdepääsupiirangu regulatsioonist ega seletuskirjast ei selgu, kas tegemist on erikorraga ning kui jah, siis kui pikalt juurdepääsupiirang kehtib. Lähtuvalt RAB-i eesmärgist võib AKI eeldada, et seadusandja soov on kehtestada eriseadusega juurdepääsupiirangu erikord.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>RahaPTS § 55 lõikes 3 soovitakse sätestada erisus AvTS-is sisalduvatest juurdepääsupiirangutest. Võrreldes eelnõu esimese versiooniga on mõnevõrra muudetud normi sõnastust ja lisatud seletuskirja täiendavad selgitused, miks avaliku teabe seaduses toodud alused ei ole piisavad juurdepääsupiirangu tagamiseks. Seletuskirjas on täiendavalt käsitletud ka 2020. aasta 1. detsembril jõustunud Tromsø konventsiooni, täpsemalt selle artiklit 3 ning selgitatud, kuidas sättes viidatud teave mahutub selle artikli raamidesse (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 12).</p>
4	Eelnõu § 1 p 11 osas jääb arusaamatuks, kas keeldumise alused tulenevad IKS-st või AvTS-st. Kui AvTS-st, siis peab keeldumist ka põhjendama. Kui soovitakse kehtestada mingit (erandit) erikorda, siis peab see erikord olema täpsemini reguleeritud.	Kavandatud muudatus jääb eelnõust välja.
5	Eelnõu § 1 p 20 sätestab isikuandmete säilitamise tähtajad. Kui teiste andmete liikide säilitustähtaja pikkus on seletuskirjas ilusti põhistatud, siis strateegilise analüüsi ülesande täitmiseks kogutud andmete säilitamine tähtaja kohta esitatud põhjendus on liiga lakooniline, puudub andmete viie aasta vältel säilitamise vajaduse põhjendus. Palume selles osas seletuskirja täiendada. Andmekogu logide maksimaalset tähtaega peaks AKI hinnangul samuti sätestama seaduse tasandil, jättes võimaluse reguleerida logide	Eelnõu seletuskirja § 1 punkti 18 (varasemalt punkt 20) on vastavas osas täiendatud.

	säilitamise täpsem kord põhimääruses (praeguse sõnastuse järgi on logide säilitamise tähtaja reguleerimine jäetud täielikus ulatuse põhimäärusesse).	
6	Eelnõu § 1 p 20 sätestab rahvusvahelise infovahetuse kaudu saadud andmete säilitamise tähtajale 15-aastase piirangu, mis on aga vastuolus AvTS § 40 lg-ga 1 ¹ . Nimelt näeb AvTS § 40 lg 1 ¹ ette, et välisriigi või rahvusvahelise organisatsiooni poolt edastatud juurdepääsupiirangu märkega teabele, mis loetakse asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks, kehtib juurdepääsupiirang teabe loonud riigi või organisatsiooni määratud tähtaja lõpuni, mis võib teatud juhtudel olla ka pikem, kui eelnõuga kehtestatav maksimaalne tähtaeg.	<p>Selgitatud.</p> <p>Lähtutakse põhimõttest, et juurdepääsupiirang teabele on tagatud seni kuni välisriik on selle seadnud.</p> <p>Kõnealune sätte eesmärk on reguleerida andmete andmekogust kustutamise tähtaega ning mitte juurdepääsupiirangu kehtimise aega. Seega, kui andmed andmekogust kustutatakse ehk teisisõnu neid enam andmekogus ei ole, siis ei ole eelduslikult enam vajadust piirata ka neile juurdepääsu.</p>
7	Eelnõu § 1 p 15 paneb teavet andnud asutustele ja isikutele kohustuse kohaldama isikuandmeid sisaldavat teavet töödeldes RahaPTS §-s 60 ¹ sätestatud andmesubjekti õiguste piiranguid. RahaPTS §-s 60 ¹ (eelnõu § 1 p 25) näeb ette RAB-il võimaluse seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks piirata andmesubjekti õigusi juhul, kui piiramata jätmine võib takistada või kahjustada süüteo tõkestamist, avastamist, menetlemist või karistuse täideviimist, kahjustada teise isiku õigusi ja vabadusi, ohustada avaliku korra kaitset või riigi julgeolekut või takistada rahapesu või terrorismi rahastamise tõkestamist, ja seda kuni nimetatud aluste äralangemiseni. Kuivõrd loodava sätte sõnastus ei ole imperatiivne, vaid jätab RAB-i juhile kaalutlusõiguse otsustamaks andmesubjekti õiguste piiramise üle, siis tekib küsimus, kuidas teavet andvad isikud saavad andmete edastamise hetkel teada juurdepääsu piirangu aluste esinemisest ja olla seetõttu kohustatud piiranguid järgima. Seetõttu tuleks täpsustada, kas ja kuidas saab teavet andev isik teada piirangu seadmisest. Kui sätte mõte on olnud, et teavet andev isik peab igal juhul piirama andmesubjekti õigust enda andmetega tutvuda, on see aga vastuolus sätte sõnastusega kavandataval kujul. Kuivõrd loodava sätte mõte on piirata andmesubjekti õigust saada juurdepääsu enda andmetele isikuandmete kaitse üldmääruse	<p>Arvestatud, muudetud ja täiendatud.</p> <p>Võrreldes eelnõu esimese versiooniga on kavandatavat RahaPTS § 60¹ sõnastust muudetud. Sealjuures on arvesse võetud Andmekaitse Inspektsiooni poolt eelnõule esitatud märkuseid, mis sisaldavad ka võrdlusmaterjali lähiriikide (Läti ja Leedu) õigusaktidest.</p> <p>Andmesubjekti õiguste piiramist käsitlev sätte sõnastatakse imperatiivsena, mis tähendab, et Rahapesu Andmebüroo mitte ei kaalutle õiguste piiramise üle, vaid piirab seaduses sätestatud eesmärkide täitmiseks sama sätte suletud loetelus</p>

<p>artikkel 23 tähenduses, siis inspeksiooni hinnangul on hetkel piirangut kehtestav säte liiga üldine. Isiku õigus tutvuda enda kohta kogutud andmetega tuleneb IKÜM artiklist 15. Seda õigust saab artikli 23 kohaselt piirata seadusandliku meetmega, kui selline piirang austab põhiõiguste ja - vabaduste olemust ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada art 23 lõike 1 alapunktides sätestatud eesmärgid. IKÜM artikkel 23 lõige 2 täpsustab, milliseid sätteid peab viidatud seadusandlik meede sisaldama. Euroopa Kohus on IKÜM art 23 lg-s 1 sätestatud mõiste „seadusandlik meede“ kohta öelnud, võttes arvesse IKÜM-is, aluslepingutes ja hartas sätestatud, et õigusaktid, mis sisaldavad sellist riivet lubavat meedet, peavad sätestama selged ja täpsed reeglid, mis reguleerivad kõnealuse meetme ulatust ja kohaldamist ning kehtestavad miinimumnõuded, millest tulenevalt on isikutel, kelle isikuandmetega on tegu, piisavad tagatised, mis võimaldavad neid andmeid kuritarvitamise ohu eest tõhusalt kaitsta. Järelikult peavad kõik IKÜM art 23 alusel võetud meetmed olema selged ja täpsed, nagu liidu seadusandja on seda ka määruse põhjenduses 41 rõhutanud, ning nende kohaldamine peab olema õigussubjektidele ettenähtav. Eelkõige peab viimastel olema võimalik kindlaks teha asjaolud ja tingimused, mille esinemisel võib neile selle määrusega antud õiguste ulatust piirata. 1 Eelnevalt esitatud seisukohti on Euroopa Kohus täiendanud seonduvalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega järgmiselt. Mis puudutab nõuet, et põhiõiguste teostamist tohib piirata ainult seadusega, siis see tähendab, et õigusakt, mis võimaldab nendesse õigustesse sekkuda, peab ise määrama kindlaks, kui ulatuslikult tohib asjaomase õiguse teostamist piirata, kusjuures tuleb täpsustada, et esiteks ei välista see nõue seda, et sellist piirangut sisaldav regulatsioon võib olla sõnastatud piisavalt lahtiselt, et seda saaks kohandada erinevate juhtumite ja muutuvate asjaoludega (p 47). Rahapesu tõkestamise IV ja V direktiivi alusel teabe kogumine, hoidmine ja kättesaadavaks tegemine peab täielikult vastama IKÜM-st tulenevatele nõuetele (p 53). Seadusandja eesmärk – rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine – kujutab endast üldist huvi pakkuvat eesmärki, mis võib põhjendada harta artiklitega 7 ja 8 tunnustatud põhiõiguste riiveid, isegi kui need on rasked (p-d 58 ja 59). Proportsionaalsuse nõude järgimiseks peavad ka riivet sisaldavas õigusaktis olema sätestatud selged ja täpsed reeglid, mis reguleerivad õigusaktiga ette nähtud meetmete ulatust ja kohaldamist ning millega on kehtestatud miinimumnõuded, millest tulenevalt on andmesubjektidel piisavad tagatised, mis võimaldavad tõhusalt kaitsta nende isikuandmeid kuritarvitamise ohu eest. Täpsemalt peab õigusaktis olema</p>	<p>toodud andmesubjekti õigusi. Asjakohased selgitused on lisatud eelnõu seletuskirja (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 25).</p>
---	--

	<p>märgitud, millistel asjaoludel ja tingimustel võib nende andmete töötlemist hõlmava meetme võtta, tagades seeläbi, et riive piirdub tingimata vajalikuga (p 65). Ehk siis, kuigi Euroopa Kohus jaatab, et seadusandlik meede, mis sellise piirangu seadmise võimaluse ette näeb, ei pea olema imperatiivne ja otsustamise võib jätta ka haldusorgani pädevusse, siis peaks aga seadusandlik meede, mis sellist piirangut võimaldab, andma piisavalt täpsed ja selged raamid, kuidas piirangut kohaldatakse. Nii nagu Euroopa Kohus on rõhutanud, peab isikule, kelle õigust tutvuda enda kohta kogutud andmetega piiratakse, olema sellise piirangu seadmise aluseks olevad kriteeriumid, ulatus ja kehtivus ettenähtavad. AKI hinnangul pakutud sõnastuses säte nendele nõuetele ei vasta. Sätte sõnastusest nähtub, et on järgitud hetkel Eesti õiguses kehtivaid sarnaseid andmesubjekti õiguste piirangute aluseid, kuid tähele tuleb panna, et enamus neist on kehtestatud IKÜM-i jõustumisel, mil puudus piisav teadmine, kuidas selliseid piiranguid seada. Viidatud kohtuasjad, kus IKÜM-i nõudeid täpsustatakse pärinevad hilisemast ajast. Seega tuleks kaaluda võimalust andmesubjekti õigusi piirava sätte sõnastuse täpsustamist, võttes arvesse eelpool viidatud Euroopa Kohtu lahendites väljendatud. Eelkõige, kui sisuliselt RAB-i juht ei otsusta igakordselt isiku õiguste piiramise üle, vaid teatud tingimuste esinemisel on tulenevalt muudest rahapesu ja terrorismi tõkestamise regulatsioonidest tulenevalt kohustatud seda tegema, tuleks kaaluda, kas oleks otstarbekam sõnastadagi säte selliselt, et teatud tingimuste esinemisel isiku õigus enda andmete tutvumisel on piiratud teatud ajani. Või alternatiivselt sätestada RahaPTS-s selgemad kriteeriumid, millest lähtuvalt RAB-i juht sellise otsuse vastu võtta võib. Nii oleks tagatud isikule selgus piirangu ulatusest ja kohaldamisest.</p>	
Rahapesu Andmebüroo		
1	<p>Eelnõu § 1 punktiga 8 sõnastatakse RahaPTS § 54 lõike 1 punkt 2 ehk RAB-i strateegilise analüüsi ülesanne järgmiselt: „1) strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, ohte, suundumusi, mustreid ning toimimisviise, kasutades selleks olemasolevat ja kogutavat teavet, sealhulgas andmeid teistelt asutustelt ning päringute teel saadavaid andmed riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või avalik-õigusliku isiku andmekogust;“ Kuna Eestile heideti Moneyvali hindamisraportis kriteeriumit 29.1. puudutavalt ette, et kehtiva RahaPTS § 54 lõike 1 sõnastus on liiga kitsas ja sellest nähtuvalt võiks järeldada, et Eesti RAB-ile ei laiene mandaat rahapesu eelkuritegudele ja</p>	Arvestatud.

	<p>oma analüüsi tulemuste jagamisele, siis palume selles osas loodavat RahaPTS § 54 lõike 1 punkti 2 täpsustada. Eeltoodust lähtuvalt teeme ettepaneku RahaPTS § 54 lõike 1 punkti 2 täpsustatud sõnastuseks, mis võiks olla järgmine: „2) strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamise ning sellega seotud kuritegude riske, ohte, suundumusi, mustreid ja toimimisviise, kasutades selleks olemasolevat ning kogutavat teavet, sealhulgas andmeid teistelt asutustelt ja päringute teel saadavaid andmed riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või avalik-õigusliku isiku andmekogust;“ Palume, et vastavas osas täiendataks ka eelnõu seletuskirja, märkides, et eelkuritegudeks võivad olla sanktsiooni rikkumine, kelmus jne.</p> <p>RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 1: Kuna Moneyvali hindamisraportis oli kriteeriumit 29.1 hinnates viidatud RahaPTS § 54 lõike 1 punkti 1 definitsioonile, siis palume sarnase tehnilise täpsustuse teha ka RahaPTS § 54 lõike 1 punktis 1: „1) rahapesu ja terrorismi rahastamise ning sellega seotud kuritegude tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine;“</p>	
2	<p>Sarnaselt eelnõu § 1 punktiga 8 tuleks samastel põhjustel seonduv muudatus ühtlasi teha ka eelnõu § 1 punktis 17. See tähendab, et teeme ettepaneku, mille kohaselt oleks RahaPTS § 59¹ lõike 1 punkti 2 sõnastus järgmine: „(1) Rahapesu Andmebüroo andmekogu peetakse eesmärgiga täita järgmisi Rahapesu Andmebüroo seadusest tulenevaid ülesandeid: 2) strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamisele ning sellega seotud kuritegudele viitavaid ning rahvusvaheliste sanktsioonidega seonduvaid riske, ohte, suundumusi, mustreid ja toimimisviise;“</p>	Arvestatud.
3	<p>Eelnõuga täiendatakse RahaPTS-i §-ga 59², kus sätestatakse andmete töötlemist RAB-i andmekogus (RABIS). Viidatud paragrahvi lõike 1 punkti 4 kohaselt töödeldakse RABIS-es mh sama seaduse § 50 lõikes 4 nimetatud teates sisalduvad rahapesule ja terrorismi rahastamisele ning sellega seotud kuritegudele viitavaid andmeid. Peame põhjendatuks seaduse tasandil täpsustada, et RABIS-es töödeldakse lisaks rahapesule ja terrorismi rahastamisele ning sellega seotud kuritegudele viitavatele andmetele ka teadete menetlemise käigus teostatud toimingutega seotud andmeid. Seega teeme ettepaneku täiendada loodava § 59² lõike 1 punkti 4 järgnevalt: „4) käesoleva seaduse § 50 lõikes 4 nimetatud teates sisalduvad rahapesule ja terrorismi rahastamisele ning sellega seotud</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>RahaPTS § 59² lõige 1 punkt 4 sõnastuse mõte on anda edasi töödeldavate andmete sisu. Punktis tehakse viide RahaPTS § 50 lõikele 4, kuivõrd selle viite kaudu on leitav teade ja teatele kantavate andmete koosseis.</p> <p>Kuna ettepaneku sisust nähtub, et Rahapesu Andmebüroo peab toimingute all silmas teate menetlemist, siis ei ole menetlemise käigus töödeldavate andmete hulk suurem, kui</p>

	kuritegudele viitavad andmed ning teadete menetlemise käigus teostatud toimingutega seotud andmed.“	teatel kajastub. Seega tehakse õiguselgusel säilitamise eesmärgil eelnõusse muudatus, mis viitab teate menetlemisele.
4	<p>Eelnõuga sõnastatakse RahaPTS § 60 lõige 1 järgmiselt: „(1) Rahapesu Andmebüroo andmekogus sisalduvad andmed on konfidentsiaalsed ja asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave avaliku teabe seaduse tähenduses. Rahapesu Andmebüroo andmekogust väljastatakse andmeid üksnes käesolevas seaduses sätestatud juhtudel ja korras. Juurdepääs Rahapesu Andmebüroo andmekogus sisalduvale teabele ning selle töötlemise õigus on teabevajadusega Rahapesu Andmebüroo ametnikul ja töötajal. Rahapesu Andmebüroo ametnikud ja töötajad on kohustatud hoidma neile teadaolevat rahapesu või terrorismi rahastamisega seotud teavet saladuses tähtajatult.“ RAB peab põhjendatuks ja vajalikuks, et viidatud sätte alusel oleks hõlmatud ka RAB-i ametnike ja töötajate kohustus hoida tähtajatult saladuses sanktsiooni rakendamise/rikkumisega seotud teavet. Pakume välja sõnastuse, mis hõlmaks ühest küljest ka rahvusvaheliste sanktsioonidega seonduva teabe, aga teisest küljest ei oleks liiga lai. Lisaks RABIS-es kajastatud infole on ametnikel ja töötajatel palju avalikku teavet nii rahapesu kui terrorismi rahastamise tõkestamise kui sanktsioonide kohta, mida ei pea saladuses hoidma ja mida RAB teatud osas isegi infotundidel ja koolitustel nt teadlikult jagab. Teeme ettepaneku sõnastada RahaPTS § 60 lõike 1 viimane lause järgnevalt: „Rahapesu Andmebüroo ametnikud ja töötajad on kohustatud hoidma neile teadaolevat Rahapesu Andmebüroo andmekogus sisalduvat teavet saladuses tähtajatult.“</p>	<p>Kavandatud RahaPTS § 60 lõike 1 sõnastust on muudetud vastavalt ning toodud välja Rahapesu Andmebüroo andmekogus sisalduva juurdepääsupiiranguga teabe liigid. Seletuskirjas on selgitatud seda liiki teabe kaitsmise vajalikkust, lähtudes rahvusvahelistest õigusaktidest, mida tuleb Rahapesu Andmebüroo tegevusele kohaldada ning mille järgimisega on Rahapesu Andmebüroo seotud, kuid võttes aluseks ka eelviidatud Tromsø konventsioonist tuleneva raamistiku.</p> <p>Eelnõusse on lisatud RahaPTS § 60 lg 1¹, mis käsitleb Rahapesu Andmebüroo ametnike, töötajate ja sama sätte lõikes 6 nimetatud isikute kohustust hoida neile Rahapesu Andmebüroo ülesannete täitmise käigus teatavaks saanud kohustatud isikutelt või muudelt isikutelt või asutustelt, sealhulgas välisriigi asutuselt saadud teavet rahapesu ja terrorismi rahastamise või sellega seotud kuritegude kahtluse, samuti teavet Rahapesu Andmebüroo tegevuse meetodite ja taktika kohta konfidentsiaalsena tähtajatult. Sätte lisamise vajalikkust ja tähtajatu konfidentsiaalsuse olulisust on käsitletud seletuskirjas (elnõu ja seletuskirja § 1 p 20).</p>
5	Eelnõu § 1 punkti 25 kohaselt täiendatakse RahaPTS-i §-ga 60 ¹ , mille lõike 2 kohaselt võib piirata andmesubjekti õigusi juhul, kui piiramata jätmine võib: „1) takistada või kahjustada süüteo tõkestamist, avastamist, menetlemist või karistuse täideviimist; 2) kahjustada teise isiku õigusi ja vabadusi; 3) ohustada avaliku korra kaitset või riigi julgeolekut; 4) takistada rahapesu või terrorismi rahastamise tõkestamist.“ Sätte	Võrreldes eelnõu esimese versiooniga on kavandavat RahaPTS § 60 ¹ sõnastust muudetud. Sealjuures on arvesse võetud Andmekaitse Inspektsiooni poolt eelnõule esitatud

	<p>eesmärgiks ei peaks olema igakordne eraldiseisva kaalutlusotsuse tegemise vajalikkus, vaid viidatud alustel andmesubjekti õiguste piiramine. Andmesubjekti õiguste piirangute kohaldamise imperatiivsetele alustele on viidatud ka eelnõu seletuskirjas. Arvestades eeltoodut, teeme ettepaneku täpsustada lisatava § 60¹ lõike 2 sõnastust alljärgnevalt: „Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel piirab Rahapesu Andmebüroo andmesubjekti õigusi, kui piiramata jätmise: 1) takistab või kahjustab süüteo tõkestamist, avastamist, menetlemist või karistuse täideviimist; 2) kahjustab teise isiku õigusi ja vabadusi; 3) ohustab avalikku korra kaitset või riigi julgeolekut; 4) takistab rahapesu või terrorismi rahastamise tõkestamist.“</p>	<p>märkuseid, mis sisaldavad ka võrdlusmaterjali lähiriikide (Läti ja Leedu) õigusaktidest.</p> <p>Andmesubjekti õiguste piiramist käsitlev säte sõnastatakse imperatiivsena, mis tähendab, et Rahapesu Andmebüroo mitte ei kaalutle õiguste piiramise üle, vaid piirab seaduses sätestatud eesmärkide täitmiseks sama sätte suletud loetelus toodud andmesubjekti õigusi. Asjakohased selgitused on lisatud eelnõu seletuskirja (eelnõu ja seletuskirja § 1 p 25).</p>
6	<p>Seoses eelnõu § 1 punktis 25 tehtava muudatusega oleks vajalik teha samadel kaalutlustel muudatus ka eelnõu § 1 punktis 15 ehk eelnõuga loodavas RahaPTS § 58 lõikes 3¹. Nimelt täiendatakse eelnõu § 1 punkti 15 kohaselt RahaPTS § 58 lõikega 3¹ järgmises sõnastuses: „(3¹) Käesoleva paragrahvi lõigete 1–1² ja käesoleva seaduse § 59 alusel teavet andnud asutus ja isik kohaldavad isikuandmeid sisaldavat teavet töödeldes käesoleva seaduse §-s 60¹ sätestatud andmesubjekti õiguste piiranguid.“ Märgime, et sarnane praktika andmesubjekti õiguste imperatiivse piiramise osas on omaks võetud ka lähiriikides, nt Läti Vabariigis ja Leedu Vabariigis. Lähtudes eeltoodust teeme ettepaneku sõnastada ka paragrahvi 58 lõige 3¹ imperatiivse teabe andmisest keeldumise alusena alltoodult: „(3¹) Käesoleva paragrahvi lõigete 1–1² ja käesoleva seaduse § 59 alusel Rahapesu Andmebüroole teavet andnud asutusel ja isikul on keelatud avaldada teistele juriidilistele või füüsilistele isikutele teabevahetuse fakti ja teabe sisu, välja arvatud juhtudel, kui teave edastatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise ning sellega seotud kuritegude tõkestamiseks, tuvastamiseks ja kohtueelseks uurimiseks uurimisasutustele, prokuratuurile või kohtule.“</p>	<p>Sätte sõnastust on vastavalt ettepanekule muudetud, võttes arvesse ka Andmekaitse Inspeksiooni poolt edastatud tagasisidet.</p>
7	<p>Eelnõu § 1 punktiga 26 sõnastatakse RahaPTS § 63 lõige 1 järgmiselt: „(1) Rahapesu Andmebürool on õigus vahetada teavet, sealhulgas isikuandmeid sisaldavat teavet, ja sõlmida koostöökokkuleppeid rahapesu andmebüroo ülesandeid täitva välisriigi asutusega (edaspidi teine rahapesu andmebüroo) või välisriigi õiguskaitse- või järelevalveasutusega, samuti rahvusvahelise organisatsiooni või institutsiooniga. Käesolevas lõikes nimetatud teabe vahetamine toimub muu hulgas eesmärgiga täita</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Pidades silmas lisanduvat RahaPTS § 72 lõike 2² punkti 5, mis sedastab, et isiku korrektse ärialase maine kontrollimiseks on Rahapesu Andmebürool õigus töödelda välisriigi õiguskaitse- ja järelevalveasutuselt saadud andmeid, siis on asjakohane</p>

	Rahapesu Andmepöördus käesoleva seaduse § 54 lõike 1 punktides 1, 2 ja 4 nimetatud ülesandeid.“ Üks Moneyvali hindamisel kõlanud etteheide (IO 3 RA 3f) seisnes selles, et isikute sobivuse hindamisel tehakse välisriikidesse liiga vähe päringuid. Käesoleval ajahetkel tehaksegi neid päringuid oluliselt aktiivsemalt ka teistele järelevalveasutustele (mitte RAB-idele). Ehkki sätte sõnastuses on kasutatud väljendit „muu hulgas“, mis jätab teabevahetuse eesmärgid RAB-i ülesannete kontekstis avatuks, siis teeme ettepaneku sättes sõnaselgelt ära mainida ka tegevuslubade menetlemise ülesannet ehk täiendada RahaPTS § 63 lõike 1 viimast lauset ka RahaPTS § 54 lõike 1 punktiga 11.	teha vastav viide ka rahvusvahelist infovahetus käsitlevas sättes.
8	Eelnõu § 1 punktiga 31 täiendatakse RahaPTS-i §-ga 68 ¹ . Nimetatud paragrahvi lõikes 1 on kasutatud mõistet „kontroll“, teisalt kui sama paragrahvi lõikes 3 on korrektselt ja täpsemalt viidatud kohapealsele kontrollile. Semantilisel on „kontroll“ tunduvalt laiem mõiste kui „kohapealne kontroll“, kusjuures kogu RAB-i teostatavat järelevalvet võibki üldistavalt lugeda kontrolliks. Kohapealne kontroll on ettekirjutustes ajaliselt piiritletud aeg, mille jooksul RAB üldjuhul suurema hulga menetlustoiminguid läbi viib. Sellest lähtuvalt teeb RAB ettepaneku kasutada loodavas paragrahvis läbivalt väljendit „kohapealne kontroll“, kuna see on täpsem ja üheselt mõistetavam. Samal põhjusel oleks vajalik muuta ka loodava RahaPTS § 68 ¹ lõike 4 sõnastust ja täpsustada, et ka seal peetakse silmas kohapealset kontrolli.	Loodava RahaPTS §-ga 68 ¹ kehtestatakse erisused RahaPTS §-st 68, mis reguleerib kontrolli tulemuste kajastamist. RahaPTS §-s 68 on kontrolli mõttes olemuslikult silmas peetud kohapealset kontrolli, kuid sättes on läbivalt nimetatud mõistet „kontroll“. Normide ühtlustamise huvides oleks kohane sõnastada ka § 68 ¹ selliselt, et läbivalt oleks kasutusel mõiste „kontroll“. Arvestades, et loodav säte on eriregulatsioon RahaPTS §-st 68, siis on kahe sätte koostoimes üheselt järeldatav, et silmas peetakse kohapealse kontrolli teostamist.
9	Eelnõu § 1 punktiga 32 täiendatakse RahaPTS § 72 lõikega 2 ² . Viidatud lõike punktis 5 on viidatud välismaisele õiguskaitse- ja järelevalveasutusele. Kuna kehtivas relevantsses seadusandluses on läbivalt kasutatud mõistet „välisriik“, mitte „välismaine“, teeme ettepaneku mõistete selles osas ühtlustamiseks ja viidata ka punktis 5 välisriigile.	Arvestatud.
10	Eelnõuga luuakse uus alus teabe asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamiseks ehk eelnõu §-ga 2 täiendatakse AvTS § 35 lõiget 1 punktiga 5 ³ järgmises sõnastuses: „5 ³) teabe Rahapesu Andmepöördus tegevuse meetodite ja taktika kohta, kui selle avalikuks tulek võib raskendada süütegude avastamist või soodustada nende toimepanemist;“ Eelnõu seletuskirjas on RAB-i tegevuse meetodite ja taktika asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamise juures põhjenduseks toodud välja ainult rahapesu või terrorismi rahastamise tõkestamine. Meetodid ja taktika, mille asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamine oleks asjakohane, hõlmavad loogiliselt ka finantssanktsiooni rakendamist, kuna on sarnased sellega, mida kasutatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel, kusjuures	Kavandatud muudatus jääb eelnõust välja.

	<p>selles kontekstis on raskesti eristatav ka RAB-i tehniline võimekus jne. Seetõttu oleks põhjendatud vähemalt sätte juurde koostatud seletuskirjas selgitada, et sanktsiooni rakendamisega seoses esineb samuti alus dokumentide asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamiseks. Teeme ettepaneku seletuskirja vastava lõigu viimase kahe lause sõnastuse täiendamiseks järgnevalt: „RAB-i tegevuse meetodite ja taktika avalikuks tulek tekitaks olukorra, kus kurjategijatel on võimalik kujundada oma tegevust selliselt, et kuriteo avastamine on raskendatud või hoopis võimatu. Sätte eesmärk on tagada, et RAB-i seadusest tulenevate ülesannete täitmine oleks tõhus ning et RAB-i funktsioon rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel ja RSanS-ist tulenevate ülesannete täitmisel ei oleks ohustatud potentsiaalsest meetodite ja taktika lekkest, mis mõjuks nõrgestavalt kogu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemile.“</p>	
Eesti Pangaliit		
1	<p>Pangaliidu arvamusel ei vasta RahaPTS § 17 muudatused eelnõu eesmärgile isikuandmete töötlemist korrastada ja tagada kooskõla EL õigusega, vaid lisatakse sisulised regulatiivsed täiendused kontaktisiku kooskõlastamiseks RAB-i poolt. Samuti ei tulene kontaktisiku regulatsioon EL õigusaktist. Arvestades, et küsimus on kohustatud isikute, sh pankade jaoks sisuliselt väga oluline (mõju töötajate valikule), palub Pangaliit muudatused eelnõust ära jätta, tagamaks sisuline täiendav arutelu kohustatud isikutega või alternatiivselt arvestada allolevate ettepanekutega. Esiteks, kavandatava RahaPTS § 17 lõike 6 muudatuse ja RahaPTS § 72 lg 2² lisamise valguses leiame, et vajalik on täpsemalt välja tuua, millistele nõuetele peab kontaktisik vastama ja milline on kontaktisiku kooskõlastamise protsess õiguslikult. Selleks palume muuta ja täiendada RahaPTS § 17 lõiget 5 esitades täpse loetelu tingimustest, mis välistavad kontaktisikuks saamise või olemise. Analoogia korras ning näitlikustamiseks – kohtute seaduse § 47 lõige 2, finantsinspektsiooni seaduse § 20 ning 30. Täpse loetelu olemasolu annaks isikule endale ja ka krediitiasutusele selguse, millised on kontaktisiku ametikohal töötamise eeldused. Seoses kontaktisiku määramise protsessiga märgime, et antud juhul puudub selgus, mis liiki menetlusega on tegemist, milline on õiguslik mõju kohustatud isikule ja kandidaadile ning kuidas saab kooskõlastuse andmata jätmist vaidlustada. Samuti puudub praegu konkreetne alus vaatamaks antud hinnangut jooksvalt üle, st § 17 lõige 5 sätestab hetkel aluse kandidaadi sobivuse hindamiseks kontaktisiku määramisel.</p>	<p>Selgitatud ja täiendatud.</p> <p>Esmalt selgitame, et korrektse ärialase maine mõtestatakse RahaPTS-is lahti § 72 lg 2 kaudu, mille kohaselt ei ole isikul korrektset ärialast mainet muu hulgas, kui /...../ ning järgneb vastavate välistuste loetelu. Laitmatu maine mõtestatakse lahti RahaPTS § 17 lõike 6 kaudu, mille uue sõnastuse kohaselt baseerub laitmatu maine nii RahaPTS § 17 lõikes 6 kui ka RahaPTS § 72 lõikes 2 nimetatul. Seega kuivõrd mõistete sisus on mõnetine erisus, puudub hetkel vajadus mõistete ühtlustamiseks.</p> <p>Muudatust ei ole võimalik eelnõust välja jätta. Puudustele korrektse ärialase maine ja laitmatu maine kontrolli regulatsioonis on viidanud õiguskantsler⁴ oma 17.06.2024 kirjas, mis tingis ka vajaduse kõnealuste muudatuste tegemiseks. Peame oluliseks selgitada, et kontrolli sisuline osa</p>

	<p>Leiame, et menetlus kontaktisiku kooskõlastuse kaalumiseks ning korrektse maine kindlakstegemiseks peab olema õiguslikult läbipaistvam. Teiseks leiame, et vajalik on RAB-i kooskõlastamiseks tehtavate toimingute ühtlustamine kontaktisiku olemusega. Siinjuures juhime tähelepanu, et § 17 lõige 5 kasutab definitsiooni „laitmatu maine“, kuid § 72 lõige 2² annab alused „korrektse ärialase maine“ kontrollitoiminguteks. Lisaks, § 72 lõike 2² mitmed punktid ei ole Pangaliidu hinnangul eelnõu seletuskirja (punktid 5,6,19 ning 32) kohaselt põhjendatud kui sobivad, vajalikud ega mõõdukad isikuandmete töötlemiseks – näiteks sissesõidukeeldude register, arvestades, et RahaPTS § 17 lõige 5 võimaldab kontaktisikuks määrata üksnes isikut, kes töötab alaliselt Eestis; samuti eraõiguslike juriidiliste isikute andmekogude päringud, mis viitab mitteammendavale loetelule registritest andmete kontrollimisel seejuures ka selgituseta neis registrites sisalduvate andmete õigsuse ning ajakohasuse kohta. Täpsemat selgus üldtoodud registripäringute tegemisele ei anna ka eelnõu seletuskirja paragrahvi 1 punkti 19 selgitus. Tervitaksime ka seletuskirja täiendusi, kus viidataks juba avaldatud EL AML Paketile, eeskätt AMLR artiklile 13, seoses sarnase reguleerimisalaga.</p>	<p>ei muutu ega täiene ning seaduse muudatusega on peetud oluliseks edasi anda kontrolli teostamisel tehtavaid tegevusi ja päringuid, et seeläbi muuta protseduuri tervikuna läbipaistvamaks.</p> <p>Oleme seletuskirja täiendanud ja lisanud selgitused, mida ja milleks erinevate andmekogude andmete põhjal kontrollitakse, kuid hetkel ei pea me võimalikuks anda seadusetasandil täpne loetelu tingimustest, mis välistavad kontaktisikuks saamise või olemise. Seesugune välistus võib kaasuse põhiselt varieeruda ning pidevalt muutuvates tingimustes võib kitsa raamistiku seadmine pigem soodustada uute rahapesu ja terrorismi rahastamise skeemide praktiseerimist ja väljatöötamist.</p>
2	<p>Eelnõu punkt 7 – RahaPTS § 49 lõike 7 täiendamine Pangaliit tervitab antud muudatust (mh eelnõu punkti 9 muudatust), kuivõrd kohustatud isikutele tagasiside andmine on ülimalt oluline, et tagada parem arusaamine riskikeskkonna suundumustest ning täiendamaks kohustatud isiku põhiselt riskijuhtimise süsteemi. Teeme ettepaneku, et rahandusministeerium kaaluks täiendavaid regulatiivseid viise või alternatiivselt täiendavaid selgitusi eelnõu selgituskirjas, et tagasiside andmine vastaks veelgi paremini tagasisidestamise eesmärkidele, muuhulgas eesmärgile teha RAB-ile võimalikult kvaliteetseid ning operatiivseid teateid. Näiteks on võimalik anda tagasisidet konkreetsele kohustatud isikule teate alusel kriminaalmenetluse algatamise, süüdistuse esitamise ja kohtulahendite kohta, kui sellise info jagamine ei kahjusta kriminaalmenetluse huve ja pank käsitleb saadud teavet konfidentsiaalsena.</p>	<p>Selgitatud ja täiendatud.</p> <p>Rahapesu Andmebüroo lähtub andmete edastamisel RahaPTS-i ja teiste asjakohaste õigusaktidega seatud piirangutest ja andmekaitseõuetest. Tagasisidestamine toimub ulatuses, mis ei takista rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise ja seonduvate kuritegude avastamist ning uurimist ja kriminaalmenetluse kulgu.</p> <p>Eelnõu seletuskirja § 1 punkti 7 on lisatud täiendavad selgitused.</p>
3	<p>RahaPTS § 58 lg 1 täiendamisega tekib RAB-il õigus kohustatud isikult või kolmandalt isikutelt oma ettekirjutusega nõuda „andmeid, sealhulgas isikuandmeid ja eriliiki</p>	<p>Muudetud, selgitatud ja täiendatud.</p>

<p>isikuandmeid“ selleks, et täita § 54 lõike 1 punktides 1, 2, 4, 6, 8 ja 9 tulenevaid ülesandeid. Pangaliidu hinnangul ei ole eelnõu seletuskirjas piisavalt põhjendatud sätte materiaalne põhiseaduspärasus ning isikuandmete kaitseklauslid on ebapiisavad. Arvestades kaasnevat intensiivsust isikute põhiõiguste piiramisel, on Pangaliidu hinnangul vajalik tagada nii põhjalikum selgitamine eelnõu seletuskirjas kui ka regulatiivsete kaitseklauslite sätestamine. Seega muudatuse kehtestamisel tuleb meie hinnangul eelnõu seletuskirja tasemel esitada põhjendused § 58 lõike 1 ning § 54 lõike 1 seoste osas, mh mis viisil või olukordades on sobiv, vajalik ning mõõdukas strateegiliseks analüüsiks (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 2) pankadelt või kolmandatelt isikutelt eriliigiliste isikuandmete pärimine ja millisel õiguslikul viisil on tagatud selliste päringute kaalutletus ning andmete edasine kasutamine konkreetse ülesande täitmiseks. Viitame, et sarnaselt on EL määruses nr 223/2009 (preambuli punkt 27) selgitatud, et konfidentsiaalsete andmete kasutamine eesmärkidel, mis ei ole eranditult statistilised, näiteks halduslikel, õiguslikel või maksustamise ning statistiliste üksuste kontrollimise eesmärkidel tuleks rangelt keelata (riikliku statistika seaduse § 34 lõige 11). Samuti viitame, et Riigikohus on alles hiljuti lahendis 2-20-19001 leidnud, et „Pangasaladuse hoidmise kohustus tuleneb krediitdiasutuse ja tema kliendi vahelisest erilisest usaldussuhtest ning selle eesmärk on kaitsta krediitdiasutuse klienti. Klient peab saama eeldada, et krediitdiasutus kaitseb nii pangatoimingute tegemisel kui ka väljaspool seda tema majandusliku ja informatsioonilise enesemääramise õigust, aga ka ärisaladust ning eraelu. Kõnealuse usaldussuhte kaitsmine on põhjendatud mh sellega, et krediitdiasutusel on tulenevalt selle suhte iseloomust oma kliendi kohta märkimisväärses koguses teavet, mis võiks anda krediitdiasutusele laiaulatusliku võimaluse sekkuda kliendi õigushüvedesse. Panga ja kliendi vahelise suhte eripäraks on lisaks asjaolu, et tavaliselt on see suhe väga pikaajaline ja püsiv ning vajab seetõttu erilist kaitset.“ Leiame, et täiendavate põhjenduste esitamata jätmisel eelnõu seletuskirjas ei pruugi krediitdiasutuse seaduse § 88 lõige 42 koosmõjus eelnõuga muudetava RahaPTS § 58 lõikega 1 (ilma täiendavate selgituste ning garantiideta) enam anda piisavat kaitset Riigikohtu lahendis avatud usaldussuhte, mille soovimatu tagajärjena ei saa välistada isikute eemaldumist reguleerimata turgudele. Teisalt pooldame RAB-i strateegilise analüüsi funktsiooni ning selleks vajalikku otsustusvalikut.</p>	<p>Esmalt toome välja, et kuivõrd ettekirjutusega eriliigiliste isikuandmete küsimise vajadus praktikas pigem puudub, siis tuleb pidada mõistlikuks selle osa RahaPTS § 58 lõikest 1 välja jätmist ning seega sõnastatakse RahaPTS § 58 lõige 1 võrreldes eelnõu esimese versiooniga mõnevõrra erinevalt: „(1) Rahapesu Andmebürool on õigus seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks saada enda määratud tähtjaks teavet, sealhulgas isikuandmeid, pädevatelt järelevalveasutustelt ja teistelt riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustelt ning kohustatud isikult ja kolmandalt isikult. Käesoleva seaduse § 54 lõike 1 punktides 1, 2, 4, 6, 8 ja 9 tulenevate ülesannete täitmiseks kohustatud isikult ja kolmandalt isikult andmete saamise aluseks on Rahapesu Andmebüroo ettekirjutus.</p> <p>Peame vajalikuks selgitada muudatuse tausta. Seni kehtinud RahaPTS § 58 lg 1 oli sõnastatud järgmiselt: „(1) Rahapesu Andmebürool on õigus seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks saada enda määratud tähtjaks teavet pädevatelt järelevalveasutustelt ja teistelt riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustelt ning ettekirjutuse alusel kohustatud isikult ja kolmandalt isikult.“ Seega ei olnud sättes toodud, kas saadav teave sisaldab isikuandmeid, ning samas oli ka teabe saamine ettekirjutuse alusel toodud üksnes üldistatud kujul ehk et puudus selgus, milliste ülesannete täitmiseks on Rahapesu Andmebürool õigus küsida andmeid ettekirjutuse alusel.</p> <p>Uus sõnastus loob aga selgema arusaama andmete töötlemise ulatusest, viisist ja eesmärgist. Esmalt tuuakse välja Rahapesu Andmebüroo üleüldine õigus saada andmeid, sealhulgas</p>
---	--

	<p>isikuandmeid, ning teiseks piiratakse Rahapesu Andmebüroo õigust küsida ettekirjutuse alusel andmeid vaid teatud ülesannete täitmiseks. Oleme seisukohal, et ettekirjutuse alusel saadavate andmete piiritlemine vastavalt töötlemise eesmärkidele RAB-i konkreetsete ülesannetega teenib õigusselguse huve ja tagab andmete töötlemise vajaliku läbipaistvuse senisest normi sõnastusest paremini ning on pigem Rahapesu Andmebüroo õigusi kitsendav kui laiendav, kuna varasemalt taoline piiritus puudus.</p> <p>Täiendavalt oleme seletuskirjas selgitanud, et kuivõrd RAB-i tuumfunktsioon on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine (§ 54 lg 1 p 1), ei ole kuritegude avastamine ja tõkestamine võimalik ilma kuriteoga seotud isikute ja tehingute andmeteta. Samuti ei ole RAB-il seostatavate andmete puudumisel võimalik efektiivselt analüüsida võimalikke rahapesu ja terrorismi rahastamise juhtumeid (§ 54 lg 1 p 1, p 9), edastada vajalikke andmeid rahapesu ja terrorismi rahastamise uurimiseks ja tõkestamiseks asjakohastele asutustele (§ 54 lg 1 p 6, p 8) veenduda turuosaliste tegevuse seaduspärasuses (§ 54 lg 1 p 4) ega kujundada tõepärast riskipilti (§ 54 lg 1 p 2). Seletuskiri sisaldab isikuandmete töötlemise osas põhiseaduspärasuse analüüsi, milles on käsitletud isikuandmete töötlemisega kaasneva riive proportsionaalsust isiku põhiõiguste suhtes.</p> <p>Olete väljendanud muret krediidiasutuse ja tema kliendi usaldussuhte osas ning ohule, mis võib kaasneda Rahapesu Andmebüroole andmete, sealhulgas isikuandmete,</p>
--	--

		<p>väljastamisega ning Rahapesu Andmebüroo poolt andmete töötlemisega.</p> <p>Toome välja, et sätet tuleks vaadata muu hulgas koosmõjus RahaPTS §-ga 60, mis käsitleb andmete kasutamise piiranguid, sealhulgas piiratud juhte, mille puhul tohib Rahapesu Andmebüroo andmeid väljastada. Eelnõuga kavandatavate muudatuste kohaselt sõnastatakse § 60 veelgi täpsemaks ning sõnastamisel on, muu hulgas lähtutud ka krediitiasutuste seaduse § 88 lõikest 4, mis seab saladuse hoidmise kohustusele tähtajatus (eelnõu seletuskirja § 1 p 20).</p>
Transpordiamet		
1	<p>Eelnõu punkt 8 kohaselt sõnastatakse paragrahvi 54 lõike 1 punkt 2 järgmiselt: „1) strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, ohte, suundumusi, mustreid ning toimimisviise, kasutades selleks olemasolevat ja kogutavat teavet, sealhulgas andmeid teistelt asutustelt ning päringute teel saadavaid andmed riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või avalikõigusliku isiku andmekogust;“; Strateegiline analüüs kasutab muuhulgas andmeid teistelt asutustelt, sh nende andmekogudest. Eelnõust ei selgu, kas teistelt asutustelt kogutakse andmeid isikustatud või pseudonümiseeritud kujul. Palume kaaluda eelnõu ja seletuskirja sõnastuse täpsustamist.</p>	<p>Selgitatud ja täiendatud.</p> <p>Teistelt asutustelt kogutakse andmeid isikustatult, kuid enne andmelattu kandmist need pseudonüümitakse.</p> <p>Eelnõu seletuskirja strateegilist analüüsi käsitlevat osa on täiendatud lisaselgitustega protseduuri olemuse kohta.</p>
2	<p>Teabe nõudmist käsitleb eelnõu punkt 12, mille kohaselt muudetakse paragrahvi 58 lõike 1 sõnastust järgmiselt: „(1) Rahapesu Andmebürool on õigus seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks saada enda määratud tähtajaks teavet, sealhulgas isikuandmeid ja eriliiki isikuandmeid, pädevatelt järelevalveasutustelt ja teistelt riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustelt. Ettekirjutuse alusel on Rahapesu Andmebürool õigus käesoleva seaduse § 54 lõike 1 punktidest 1, 2, 4, 6, 8 ja 9 tulenevate ülesannete täitmiseks saada andmeid, sealhulgas isikuandmeid ja eriliiki isikuandmeid, kohustatud ja kolmandalt</p>	<p>RahaPTS § 58 lõike 1 kavandatud muudatus (eriliigiliste andmete küsimine) jääb eelnõust välja.</p>

<p>isikult.“ Eelnõu sõnastusest võib aru saada, et riigiasutus on kohustatud esitama muuhulgas isikuandmeid ja eriliiki isikuandmeid. Samas seletuskiri toob välja vajaduse vaid konkreetsete eriliiki isikuandmete kohta – rahvus. Seletuskirja kohaselt vajab RAB RahaPTS § 54 lõike 1 punktis 1 nimetatud ülesande täitmiseks teadete analüüsimisel andmeid ka isikute rahvuse kohta (vt 2 (2) paragrahvi 1 punkt 12 teine lõik). RahaPTS § 37 nimetab geograafilist riski kui ühte suuremat rahapesu ja terrorismi rahastamise riski iseloomustavat asjaolu. Ka eelnõu selle punkti osas on asjakohane kaaluda sätte sõnastuse täpsustamist ja põhjalikumaid selgitusi seletuskirjas.</p>	<p>Eriliigiliste andmete töötlemise osas Rahapesu Andmebüroo andmekogus (RahaPTS § 58¹) tehakse seletuskirjas vastavad täiendused.</p>
---	---